HET LAND VAN AALST

TIJDSCHRIFT VAN DE
HEEMKUNDIGE VERENIGING
« HET LAND VAN AALST »

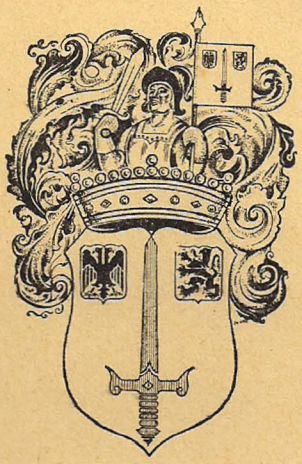

Jaargang XIV — 1962 Nr. 5

Oude Rechtsgeplogenheden in het Boelaarse

Samen met de landen van Rode, Gavere, Zottegem en Schorisse, was het Land van Boelare een van de vijf leden of roeden van het uitgestrekte Land van Aalst en tevens een van de vier baanderijen of baronieën van het graafschap Vlaanderen. De eigenlijke baronie omvatte twaalf parochies : Aspelare, Nederhasselt, Deftinge, Smeerebbe, Vloerzegem, Nederboelare, Onkerzele, Idegem, Waarbeke, Nieuwenhove, Goeferdinge en Overboelare; maar ook andere dorpen werden in de loop der eeuwen door de heer van Boelare in leen gehouden of behoren tot zijn eigen goed. Zo vernoemt Wouter van Reinghersvliete Sint-Lievens-Esse met Schonenberge, Outer, Zandbergen, Oombergen en Parike als gemeenten waar hij de tiende penning heeft : « Ende als die veranderen by coope so hebbic daer af Xen penninc, coep, relief ende camerlingage, so ten leene toebehoort » (1). Ook Schendelbeke was sinds de veertiende eeuw met Boelare verbonden, zodat het ons niet moet verwonderen dat hele bundels processen uit Schendelbeke samen met deze van Boelare werden ingebonden.

De burcht van de heer stond te Nederboelare, dicht bij de Dender, en in de onmiddellijke nabijheid ervan woonde de hoogbaljuw in een huis « den heere van boelaer toebehoorende groot ontrent met wal, hoven ende nederhof vyf dachwanden, metter cappellen daer op staende, wesende castrael ende onghewyt » (2). Niet verre ervan « ant cruce te Nederboelaer » zetelden baljuw en leenmannen en spraken recht. En nog wat verder stond « dammanye », waar de gevangenen opgesloten werden. Het was een zeer klein huisje en de grond waarop het stond, was maar een voorschoot groot.

Stond het adellijk slot te Nederboelare, toch schijnt Overboelare de hoofdplaats te zijn geweest (3). Deze gemeente was ruim driemaal groter en bezat tenminste een kerk, terwijl Nederboelare slechts twee kapellen had : de kasteelkapel en de kapel van de lazarij van Geraardsbergen die buiten de stadswallen oprees. En woonde de hoogbaljuw in de schaduw van het kasteel, de meier moeten we onder de grote pachters van Overboelare gaan zoeken.

In zijn baanderij had de heer acht vierscharen of schepenbanken : Aspelare met Nederhasselt, Smeerebbe, Vloerzegem, Idegem, Deftinge, Nederboelare met Onkerzele, Waarbeke met Nieuwenhove en Overboelare met Goeferdinge. Iedere schepenbank had een baljuw, een meier, een prater, sergeanten en andere officieren. De schepenen mochten straffen uitspreken die liepen tot 60 p. par. en de heer had het recht doodstraffen te vellen : « ic hebbe alrande iusticie,

(1) R.A.G., Boelare nr. 300.
(2) Stadsarchief, XXe Penningcohieren, Nederboelare en Onkerzele, nr. 59/208, 1571.
(3) De Portemont, p. 293.

hooghe, middele ende nedere, ende al dat ter hoogher iusticie toebehoort, niet vute ghesteken noch ghesondert». Hieruit vloeit voort dat het telkens de hoogbaljuw zijn zal, die het hof voorzit wanneer er lijfstraffen te verwachten zijn, ook indien de feiten zich in een van de rechtsgebieden van andere schepenbanken hebben afgespeeld. Op het einde van de zestiende en in het begin van de 17e eeuw valt het op, dat de baljuw in moeilijker gevallen eerst te rade gaat bij de leenmannen van het leenhof der stad Gent, vooraleer een vonnis uit te spreken.

Over de rechterlijke magistratuur, de misdaden en de vonnissen in vroegere tijden is al heel wat geschreven, maar doorgaans hebben deze studies betrekking op toestanden in de steden. Het is echter zeldzaam dat ons uit einde vijftiende of zestiende eeuw nog rechterlijke uitspraken zijn overgebleven die in de plattelandsgemeenten van het Land van Aalst werden geveld. Het Boelaarse archief — vooral de nummers 300 en 301 — bevat nog hele reeksen van rechtszittingen die enig licht kunnen werpen op de rechtskundige geplogenheden aldaar. Inderdaad, zowel verslagen over de Soevereine Waarheden, de Jaarkeuren en de schouwingen van de Dender of van de heerstraten als de relazen van allerhande processen zijn ons overgebleven. Ze dateren van ± 1470 tot en met 1600.

Een wetenschappelijke studie wil deze bijdrage allerminst worden. Alleen trachten we de aandacht te vragen en belangstelling te wekken voor een stuk menselijke geschiedenis zoals ze ons uit enkele honderden bladzijden tekst tegemoet komt.

I. DE SOEVEREINE DOORGAANDE WAARHEID.

De plechtige en algemene volksvergadering die alle weerbare mannen op één plaats samenbracht om hoogbaljuw en leenmannen toe te laten een onderzoek in te stellen omtrent mogelijke overtredingen van de lokale costuymen of van latere verordeningen of «mandumenten», heet in de Boelaarse archiefstukken van de vijftiende en de zestiende eeuw «de duergaende waerhede», de «souvereyne duergaande waerhede» en eenmaal «de hoewaerheyt» of de hoge waarheid. Ze grijpt plaats einde september of begin oktober.

Het verslag van deze gerechtelijke enquête vangt — telkens met kleine varianten natuurlijk — in dezer voege aan: «Den xen dach van hoymaent ao xciiij so dede adriaen stocman bailliu vanden lande van boelaer beleeden by gill. vanden houte, jan van ruusschne, collaert de mersman ende jan heergoot mannen van boelaer, van ande dutspoorte tot an deexkine ter lovieren, ende voort van an dlindeken ter wilderoden tot anden muelne te paricke. Ende waren bevonden ende ghewyst de boeten hier naer volghende...».

Andere inleidingen delen ons mee dat de Soevereine Waarheid telkens gehouden werd «an den moelen te paryke», dat de hoogbaljuw allen samenriep «vut naem vanden heere van boelaer», dat ter waarheid moesten tiegen «alle upsetenen laten vander prochie van overboelaer met gofferdinghe, deftinghen ende parycke», dat zo'n

waarheid vooreerst « ter kercken van elcker prochie uutgheleyt, gheroepen ende gheboeden (was) naer daude costuyme » en dat de waarheid soms meerdere dagen in beslag nam : « ende ghehuut ant cruce te nederboelaer inde vierscare den vierden dach vander zelver maent ». Dit greep o.a. plaats in 1494, toen de Waarheid begon op 1 oktober en op 4 oktober in de vierschaar te Nederboelare werd gesloten. Gewoonlijk nochtans werden ze « ghehuut ter plecken », d.w.z. aan de molen te Parike.

Zij die niet opdaagden, werden beboet : « Erst ende alvoren zo waren ghewyst ter boeten de persoenen van overboelaer, gofferdinghen, deftinghen ende paryck die niet ghecompareert en waren... elck in drie ponden p. naer de costuyme ». In de oudste versie (1494) wordt het rechtsgebied van de Waarheid op dezelfde wijze omschreven als in het document dat de heer van Boelare, Pieter Van Reinghersvliete, in 1456 liet opmaken en waarin hij al zijn heerlijke rechten samenvat, o.a. zijn recht om een Soevereine Waarheid te houden « daer mijn voors. mannen zyn ghecostumeirt te vraghene van allen zaken ende twisten, zy criminele of civile, ghevallen up myn heerstraten ». Dit rechtsgebied strekt zich uit : « van ande dutsporte tot an deexkine ter lovieren, ende voort van an dlindeken ter wilderoden tot anden muelne te paricke ». Binnen deze uiterste punten van de heerstraten liggen de vier gemeenten die ter waarheid moesten gaan aan de molen van Parike.

Uit de verslagen van de Soevereine Waarheden kunnen we echter niet uitmaken hoe deze rechtszitting verliep. De Costumen van Het Land van Aalst verstrekken meer bijzonderheden. Ze zeggen dat de baljuw aan de leenmannen opdracht gaf de opgeroepenen te ondervragen over « alle saken daer mijns Heeren recht an cleeft ». Daartoe « leed een Sergeant alle Persoonen met vier te gader, ende niet meer ». Op die manier kunnen alle opgeroepenen zeggen wat op hun hart ligt. Nadat de leenmannen iedereen « vol-hoort » hebben, beveelt de baljuw hun dat ze mekaar kond doen al wat ze vernomen hebben, maar dat ze dit alles moeten verzwijgen tot op het ogenblik dat ze door hem zullen gemaand worden om het voor het hof openbaar te maken. Het is gebruikelijk, zegt de Costume van het Land van Aalst, dat al deze beschuldigingen « ontluyckt » worden de eerstvolgende zaterdag. Op die dag worden door de leenmannen allen beboet, die omwille van allerlei kleinere overtredingen en twisten werden aangeklaagd. De maximum-boete loopt tot 60 pond. De ergere feiten worden veertien dagen nadien behandeld, omdat de aanklacht zo « horribel » is, dat het hof ze in een aparte zitting zal behandelen. Soortgelijke gevallen komen ook in Boelare voor. Ten slotte willen we aanstippen dat allen die vijftien jaar oud waren geworden, naar de Waarheid moesten gaan.

En van welke aard zijn nu de feiten waarover de medemens zich beklaagt ? Ze hebben voor het grootste deel betrekking op het niet naleven van de oude boerencode; maar ook de vechtpartijen, de gebuurteruzies en het overspel komen er aan de beurt. Om de verslagen te begrijpen moet men o.a. weten dat de boer verantwoordelijk was voor de slechte staat van dat stuk heerweg waaraan zijn land

grensde, dat hij verantwoordelijk was voor de schade die zijn uitgebroken dieren bij nacht of dag aanrichtten, dat men bijtijds draaibomen, hekkens, hoorden, stichelen en stopselen moest nazien en herstellen, dat de door de prater in het veld gevangen dieren zo maar niet door de eigenaar mochten worden weggehaald uit het schuthok, dat men geen beesten in de velden mocht drijven voor ze « ruym » of geschoren waren, dat de boeren de opstal of gemene weide niet ongestraft overbelastten en dat iedereen natuurlijk van andermans eigendom zijn handen moest afhouden. Sommige jaren schijnt het een echte plaag geweest te zijn meer beesten dan voor ieder geoorloofd was, op de gemene weide te drijven. En het zijn gewoonlijk de dikste boeren, die geregeld onder de beboeten voorkomen. Het spreekt vanzelf dat er ook geen vreemde dieren op de opstal mochten weiden.

We kozen uit een betrekkelijk rijke keuze een reeks specifieke teksten om de lezer een idee te geven van de verscheidenheid van de beschuldigingen. Doorgaans zijn het geijkte zinnetjes in dezer voege, waarna dan het boetebedrag volgt :

« van onrechtighe weghen te rydene — van eenen recht verdeghen wech te beghravene — merten de meyere alias withannen belast te vullen bedraghe... dat hy de heerstrate te naer ghegraven heeft, ende enen putte daer up ghemaect — van quader strate — den gront anden houten stichele neven St. Anthonis boomken daermen te deefthingen weert gaet — dat de thiendenaers van overboelaer met thiende waghen onbehoirlick ryden duer der lieden vruchten — van by nachte zyn peerde te drivene inde lieden vruchten — van opde velden te drivene eer die ruym zyn — vande cortelake binnen overboelaer te belasten met gheghaert goet — van eene brugghe qualyck ghereparert ende ghemantineert, niet wel passable also dat behoorde — van opde prochie te commen met gheghaert goet — van te ontackerene — van tcoutergat ant cruysgat te verlegghen — van gheenen drayboom ghehanghen — vander lieden stopsel te nemene — geen hort ant cruysgat — van gheen hort ghehanghen thebbene respectievelick anden dutscoutere, eechout, plancoutere, paelwilghe, kelenberch — van cooren ende evenen schooven vanden velde te nemene, oock groen ende droogh haut by daghe ende nachte — van eendre vondele qualyc te houdene up eenen voetwech — anthonis persoons heeft hem vervoirdert vuyt te halen zyne peerden die by den pretere alhier ghearresteert ende ghevanghen waeren ».

Maar ook andere redenen dan voorgaande konden tot boete aanleiding geven :

« dofficiers van overboelaer ende deftinghen zeer sleecx (traag - slap) int exerceren van haerl. officie... »
« van hier te vercoopen boven tfeur » = marktprijs.
« dat adr. mertens... meer tonnen biers hadde ghekeldert dan zy hem te kennen gheghenen hadden ».
« van grooten horrible eeden te swerene ».
« van zede ende costume beroerte te makene ».
« van gheruchte te makene by daghe ende nachte inde ghebuerte ».
«van ghedreghen te hebbene onerloofde wapene up den heerwech ».

« Jan waelraven de ionghe van dat hy te vullen bedreghen es een mes ghetrocken te hebbene in felheden binnen der prochien van deeftinghen up claus van herde alias moenins ghewyst 60 p.p. ».
« hans vander mynsbrugghen alias neels van opden herwech binnen parick gevochten thebben met bloote wapenen ».
« jan matthys ende gill. taloen te vullen bedreghen dat sy elcanderen ghesmeten hebben met messen in felheden up den heerwech 60 p.p. ».
« gheerdt van verrendale te vullen bedreghen van huus te houdene met anderen vrouwen dan met zynen ghetrouden wive » (60 p.p.).
« van te logierrene ghehoude met onghehoude inde bordeel 60 p.p. ».
« de huysvrauwe van pietere cleymaet te vullen bedraghe van vule herberghe met andere mannen dan met den haren by fame, name ende ghetuchte 60 p.p. ».
« van onredelyck te levene in de ghebuerte, betere vut den lande van boelaer dan daer inne ».

De zwaarste straf die op een Soevereine Waarheid werd toegewezen, was dus een boete van 60 pond. De algemene boete voor « quader strate» is 3 pond, voor ongeoorloofde wapendracht gewoonlijk 10 pond, voor messentrekkers en bordeelhouders 60 pond. Het komt wel eens voor dat de heer zelf tussenbeide komt om een zaak (in der minne ?) te regelen. Dan luidt het : « ghecomposert by den heere ».

II. DE JAARKEUR OF BAMISKEUR.

Een andere taak die baljuw, meier en schepenen van Boelare ieder jaar op te knappen hadden, was het houden van de Jaarkeur, sinds 1534 in de registers ook Bamiskeur genoemd. Ze ging door einde september of in de eerste helft van oktober, al komt er ook wel één enkele zitdag in november voor. Ongeveer een vijftigtal verslagen zijn ons in de nummers 300 en 301 van het Boelaarse archief bewaard gebleven. Het oudste dateert van 1458, het laatste is de Bamiskeur van 1573.

Er is wel enig parallellisme terug te vinden tussen de Soevereine doorgaande Waarheden en de Jaarkeuren. Beide zijn volksvergaderingen die tot doel hebben de inwoners te ondervragen over mogelijke laakbare feiten, die zich in de gemeente hebben afgespeeld; beide vallen ook ongeveer in dezelfde periode, al gaat de Waarheid de Jaarkeur doorgaans met een veertiental dagen tot een maand voor. Eenmaal — in 1534 — valt de slotzitting samen : 23 september. Met andere woorden : oppervlakkig gezien zou men de ene voor de andere kunnen nemen, indien men de klemtoon legt op de vergrijpen die er worden behandeld.

En toch is dit niet zo : het zijn twee afzonderlijke volksvergaderingen. Het verschil ligt in Boelare vooral in de breedte en wellicht ook in de oorsprong. In de breedte : omdat op een Soevereine Waarheid de ingezetenen van vier gemeenten (Overboelare, Parike, Goeferdinge en Deftinge) aanwezig waren, terwijl de Jaarkeur alleen de inwoners van Overboelare opriep. In de oorsprong wellicht : omdat de Soevereine Waarheid ouder lijkt. Alleen reeds omdat de aanhef van de verslagen zo plechtig is. De inleidende tekst van de Jaarkeur

daarentegen is zeer gewoon : « Den jaerkeur van overboelaer ghehuut den XXVIsten dach van september anno 1458 » (4).

Nog een andere reden waarom we een verschil in oorsprong vooropzetten, is de volgende. In de « Costuymen van Vlaenderen », waar het gaat om de jaer-keur van Aalst, luidt de titel van de rubriek : « Van Acker-schade ende 't ghone dan- of dependerende ». Aldus gezien zou de Jaarkeur of Bamiskeur oorspronkelijk bedoeld zijn als een onderzoek over de toepassing van de geschreven en ongeschreven wetten van de boerencode. Met Bamis begint inderdaad de herfsttijd (1 oktober), zijn de velden geschoren en is het landbouwjaar praktisch voorbij. Het ogenblik is dan aangebroken om na te gaan wie zich vergrepen heeft aan de « costuymen ».

Veruit het grootste aantal boeten uit deze Jaarkeuren kunnen ook worden teruggebracht tot wat we nog eens « acker-schade » zullen noemen. Toch stellen we vast dat in alle verslagen sinds 1458 ook andere feiten worden aangeklaagd, die met de landbouwgeplogenheden weinig gemeens hebben. Zo worden mensen beboet om andere te kwetsen, om bier te verkopen boven de marktprijs, om ongeoorloofde wapens te dragen, om geruzied te hebben en al dies meer.

Veel uitleg over de manier waarop deze Jaarkeur verliep, geven de teksten uit Boelare niet. Mogen we veronderstellen dat het er ongeveer aan toeging zoals in Aalst ? Daar moesten vijftienjarige manspersonen en ook die boven de zestig (ten ware zij geldige redenen konden inroepen) verschijnen, nadat de kerkgeboden hen hiertoe hadden aangemaand. Wie niet verscheen, werd met 3 pond par. beboet. Op deze vergadering vragen de schepenen, uit naam van baljuw en meier, of er zich iets heeft afgespeeld of voorgedaan « daer s'Heeren recht ende ander an defendeert ». Wie zich over iets of iemand te beklagen had, moest de eed afleggen. Nadien werd er door baljuw en schepenen over de beklaagden gevonnist (5).

Evenals de Soevereine Waarheden zijn de Jaarkeuren belangwekkend, omdat ze licht werpen op oude wetten en voorschriften die alle samen de landbouwcode uitmaken. Zo is het verboden gras te snijden op de veldkanten, vreemde beesten op de gemene weide te drijven, zijn dieren op de velden te jagen zolang twee of meer boeren er nog graan staan hebben, veulens in te spannen, of te zanten vóór zonsopgang. U ziet, er is veel gemeens met de Soevereine Waarheid. Want ook hier gaat het over bruggen die niet te best onderhouden werden, over overbelaste herdgangen, niet opgehangen hoorden, verwaarloosde stichelen, vreemde zantsters, slecht bestopselde gronden en dergelijke.

Toch — zoals we het reeds schreven — werden ook andere feiten aangeklaagd, die met de landbouwkundige tradities niets gemeens hebben. Ook de prater wordt veroordeeld : « te tslap te zynen dienste als pratere »; de huisvrouw van Passchier Artoeys moet op bedevaart naar Halle om «ongheruchte ende beroerte te makene in de ghebuerte»; Adriaan de Hane fs. Cornelis krijgt een strafbedevaart naar Keu-

(4) Ghehuut = geëindigd.
(5) Costuymen van Vlaenderen I, Land van Aalst, Rubriek VIII, Art. I.

len om «onrustelyck te levene in zyn ghebuerte» en het jaar nadien moet zijn vrouw Marie Muelenysers om dezelfde reden naar Halle en Alsemberg. Men wordt er veroordeeld om « te logierrene ghehaudt volck », om « quade mate van bierre », om « ghesmeten thebbene in felheden met eenen stocke by daghe », om « onruste te makene tusschen man ende wyf », om « onzedeliker wandelinghe », omdat « hy trac siin mes in felheden », om te « visschene inde dendere met onredelike ghestelle ». Meer dan eens wordt iemand voor één tot drie jaar uit Boelare verbannen, vooral wanneer het gaat om ruziestokers « als beter daer buten als daer inne ».

Wat de gestrengheid van de straffen aangaat, ze schommelen tussen 2 schell. par. en 10 pond. Feiten en tekortkomingen die indruisen tegen de voorschriften die op het boerenleven betrekking hebben, worden doorgaans met 5 of 10 sch. beboet; soms méér, naar de aard der zaak. De pastoor van Overboelare maakt een uitzondering met 3 pond boete, maar zijn tekortkomingen wijzen op slechte wil. Ongeoorloofde wapendracht wordt gestraft met 20 sch., slaan en vechten eveneens. Wie zijn mes trekt « in felheden », krijgt een boete van 5 pond. Eenmaal is dit gebeurd bij nacht, wat de zaak verzwaart. De dader betaalt 10 pond. Wie het visrecht op de Dender schendt « met onredelyke ghestelle », betaalt telkens de volle pot : 3 pond. Daarnaast staan nog de verbanningen en de strafbedevaarten.

Hoelang deze jaarkeuren duurden, weten we niet uit de verslagen zelf. Het feit nochtans dat de schrijver van « ghehuut » of geeindigd spreekt, laat ons vermoeden dat ze verscheidene dagen in beslag namen. En het einde was natuurlijk een feestje voor de mannen van de wet : « vertheert alsmen dezen keur huutte by den bailliu, meyer ende scepenen 4 p.p. ».

III. HET « BELEET » VAN DE HEERSTRATEN.

Ieder jaar werden ook de heerstraten of de intercommunale wegen geschouwd door de baljuw en de leenmannen. Van Geraardsbergen uit liepen ze naar Gent, Aalst, Ronse en Oudenaarde. De delen ervan op het Boelaarse rechtsgebied mogen samen op 15 km worden geschat. Geen wonder dan ook dat het « beleet » gewoonlijk twee achtereenvolgende dagen in beslag nam. Doorgaans « berijdt » de baljuw met de leenmannen de heerwegen in de maand mei, alhoewel in de costuymen van het Land van Aalst vermeld staat dat dit gebeurt « Meye leden zijnde », dus wanneer de meimaand voorbij is. In mijn nota's vind ik één inspectie in juni en één midden november, maar hier staat duidelijk bij dat het de « derde visitatie » is.

De aanhef van de verslagen luidt aldus : « Ghevisinteert by den balliu ende mannen van leene de heerstrate haer bestreckende van gherousberghe naer ghendt duer het lant van boelaer ende dat achtervolghene de mandumenten der K.M. ende oock de kerckgheboden ghedaen ende gheexpirieert / bevonden in ghebreck alsulcke persoenen als hier naer volghen van haerl. straten qualyc ghemacht te hebbene / ende naer bevint van dien ghewyest elc in de boete van drie ponden pariss. naer daude costume / ende te beterene bynnen derden daghe ».

De pastoors werden dus verzocht het « beleet » van op de preekstoel af te kondigen : « den presbytere laten weten ». Nadat de kerkgeboden gedaan waren, verliepen er veertien dagen om de geïnteresseerden toe te laten hun voorzorgen te nemen : « ende XIIIJ daghen overleden » (6). De gelanden waren immers verantwoordelijk voor het stuk grond dat aan hun erf of gronden paalde. Indien er aldaar vastgesteld werd dat ze de heerstraat te na gegraven hadden, dat de putten in de weg niet gedempt werden, dat een brug « qualyck ghereparert ende gemaintenert » was, dat een mergelput te dicht bij de straat was gestoken of dat bomen, struiken of hagen over de weg groeiden, dan werden de betrokkenen veroordeeld tot de boete van 3 pond en waren ze verplicht het verzuim binnen de eerstvolgende drie dagen goed te maken. Het spreekt vanzelf dat de wegen nadien nog eens werden gekeurd om na te gaan of het werk wel uitgevoerd was.

De straten die onder het « beleet » vallen, worden aldus aangeduid : « de heerstrate... van gherousberghe naer ghendt tot der brugghen van truepe ende van gherousberghe tot den muelen te comere »; « van de vliechuut poort naer ghendt ende alst also verre als lant van boelaer hem bestreckt »; ofwel « de heerstrate van gherousberghe naer Ronsse tot den eexkene vander lovieren, duer lant van boelaer ende henegauwe ende parycke naer audenaerde » (ook « tot den ixckene der lovieren duer henegauwe ende tot den lindekene ter wylderode duer parycke »; ofwel « vander heerstrate... van gheerousberghe tot uw de beecke tot aeckere ende tot den lindekene ter wylderoden duer paricke »; en ten laatste : « het beleet van de heerstrate leedende duer Eversbeke » (7).

Stippen we nog aan dat de behandelde wegenschouwingen dateren van 1528 tot en met 1609.

IV. HET « BELEET » VAN DE DENDER.

Tot de bevoegdheid van baljuw en schepenen van Boelare behoorde ook het toezicht op de Dender, daar waar de heer van Boelare het visrecht bezat. In 1456 laat Pieter van Reinghersvliete dit als volgt boekstaven : « Item behoort te mynen voors. leene die visscherie inde dendre vanden heerscepe van akren tote den heerscepe van zandberghe, gaende duer de poort van gheeroudsberghe, ende daer en mach niement visschen dan up een haer, up de boete van iij lib. par., ende wat daer in ghevalt behoort te mynen berechte » (8). Vergeten we niet dat Pieter van Reinghersvliete ook heer van Schendelbeke was, zodat de afstand tussen de grens Vlaanderen - Henegouwen en Zandbergen op ongeveer dertien kilometer mag worden geschat.

---

(6) Voorbij, om.

(7) De brug van « truepe », thans Trippen, is de scheiding tussen Schendelbeke en Hemelveerdegem. De molen te Comere is de molen van Parike. In het zuiden is de grens de brug over een beek, die Twee-Akren van Overboelare scheidt. Het Eeksken en Wilderode liggen op de uiterste grens van Everbeke en Parike, op de heerwegen naar Ronse en Oudenaarde.

(8) R.A.G, Boelare nr. 300.

Over heel deze lengte moesten baljuw en schepenen jaarlijks de Dender « schouwen », d.w.z. nagaan of er geen oeververzakkingen geweest waren, of lis en riet de bevaarbaarheid niet hinderden, of er niet gevist werd « met onredelycken ghestelle », of er geen bomen of struiken al te dicht bij de oeverrand groeiden en overhingen. Alle « ghelanden » zijn verantwoordelijk voor de schade of voor de hindernis die vastgesteld wordt op de hoogte van hun gronden. Deze inspectie vertoont aldus veel gelijkenis met de wijze waarop de wegenis jaarlijks door dezelfde schepenen wordt geschouwd. Inderdaad : « De rivier vanden dendre... is gherekent voor een her-baen, ende als de selve ongheruymt bevonden wort, zijn de ghelanden schuldich de selve elck an sijn erve te ruymen up de boete van 3 p.p., ende wort de voorseyde Riviere... mitsgaders de meule-beke, herwegen, ende andere straten gheschouwt by den Poort-Bailliu ende Schepenen » (9).

Vanzelfsprekend werden alle inwoners van de aanpalende gemeenten gewaarschuwd dat het « beleet » of de « aenschau » van de Dender plaatsgrijpen zou. De « ghelanden » kregen aldus nog een kans om vóór de inspectie de toestand van hun Dendermeersen na te gaan. Precies zoals voor de « Waerheden » en voor de « aenschau » of « beleet » van de heerwegen, werd die mededeling in de respectieve gemeenten in de kerk gedaan door de kerkgeboden. Slechts wanneer deze kerkgeboden « ghexpireert » waren, dus na een vastgestelde tussentijd, werd de Dender ten slotte « ghevisinteert ».

Zover we weten, werd dit toezicht op zeer verschillende tijdstippen gehouden. Onze nota's vermelden data die lopen van mei tot september. Dus steeds in de zomermaanden. Die tijd lijkt normaal, omdat haast alle boeten terugslaan op het niet-ruimen van de rivier; en het is maar in die periode dat lis, biezen en riet welig opschieten. Dat de inspectie rechtvaardig schijnt te verlopen, kan worden uitgemaakt uit het feit dat vooral grote pachters en ook abdijen als Beaupré en Sint-Adriaan onder de beboeten voorkomen. Aan de andere kant is dit weer natuurlijk als men bedenkt, dat de belangrijkste meersen tot het goed van heren, abdijen en grote pachters behoorden.

Ook de Gavere, een beek die in en terug uit de Dender vloeit, en vroeger gebruikt werd om het waterdebiet van de rivier te regelen, wordt in de « schouw » betrokken; wat bewijst dat ze van groot belang was voor een normale afwatering. Dit laatste blijkt o.a. uit het feit dat er reeds in 1490 sprake is van een « arcke » op de Gavere (10) : « eene arkere dienende omme in tyde van noode de meersschen daeronder gheleghen te preserverene van vloet, commende duer zekere beke (de Gavere) vuter riviere vander Dendre, oock omme daerduere te doen zuweren den hemel vloet zoo wanneer de zelve meersschen daer mede beladen zyn... » (11).

Dat de schepenen van Boelare ook de Dender schouwden binnen

---

(9) Costuymen van Vlaenderen I (1678), Rubriek X, art. XXXIII.
(10) Een ark : val- of schuifdeur van een sluis of een sluisje (Verdam).
(11) R.A.G., Boelare nr. 598.

Geraardsbergen, was reeds te merken in de eerste tekst die we aanhaalden. Nog duidelijker wordt dit beklemtoond in de inleidende regels van 1534: de baljuw van Boelare « dede anschaudt vander riviere vander dendre, haer bestreckende binnen gheroudsberghe tot den watere van zandberghe ». Feitelijk is dit slechts de helft van de te inspecteren lengte, maar de hele afstand is zo groot dat het gebied vaak in twee keer wordt geschouwd.

Het spreekt vanzelf dat al degenen die beboet werden, ertoe gebonden zijn « de fauten te redresseren », « op pene tzelve ghedaen te worden thaerl. coste ». De gewone boete is 3 pond par. en het aantal « ghelanden » dat gestraft wordt, loopt soms tot dertig op. Meestal krijgen de gestraften een termijn van drie dagen, soms van zeven, om de « faut » te herstellen, al naar gelang van de grootte van het werk. Doorgaans wordt de reden van de boete algemeen gehouden: « van haerl. dendre qualyck te rumene ende te cuusschene ». Elders wordt wat meer uitleg verstrekt en dan krijgen we o.a. volgende rechtvaardigingen: « an tghemeente van Grieminghen de riviere te nauwe te wezen om met schepen te passeren », « dat sy de biezen weeren », « te doen weeren thout ende les », « te weeren tles ende biezen », « te doen afcappene de doornen ende struycken », « in vele plaetsen les, biezen ende wedauwen », « een cromme wulghe af te cappen », « te weeren een wulghe in dwater », « te weeren den boom inde riviere », « de doornen nootelyck ghewaert », « van twee pooten te naer de ryviere gheplant thebbene te werrene », « vanden cruyden als vanden boomen die over den dendre hanghen », etc...

V. DE LIJKSCHOUWINGEN.

Vandaag de dag vinden we het doodgewoon als we in de krant lezen dat het parket ergens is « afgestapt » naar aanleiding van een verdrinking, een geheimzinnig overlijden, een moord of een dodelijk ongeluk. En het verwondert ons niet dat er wetsdokters deel uitmaken van het gezelschap, dokters die het lijk aan een grondig onderzoek onderwerpen.

In het Boelaarse archief troffen we enkele processen-verbaal van dergelijke lijkschouwingen aan uit de vijftiende en de zestiende eeuw. De baljuw, de luitenant-baljuw of een gerechtelijk officier, samen met meerdere leenmannen en een bijgeroepen « cherugyn » waren toen de heren van het parket. De relazen van deze lijkschouwingen behelzen de identificatie van de dode, de beschrijving van de plaats waar het lichaam werd gevonden, de ligging van het lijk, de vaststellingen van de dokter en omstandigheden die variëren al naar gelang van het geval. Van de aangehaalde voorbeelden vonden we verder geen gerechtszittingen, zodat we veronderstellen dat alles « geklasseerd » werd, ofwel dat het proces verloren is gegaan.

Om een klaardere kijk te krijgen op de aard van deze verslagen en op de manier van opstellen, lassen we hier enkele verkorte teksten in. Ze dateren van 1471 tot 1618 en hebben betrekking op volgende

gemeenten : Aspelare, Everbeke, Onkerzele, Overboelare, Waarbeke, Schendelbeke, Nederboelare en Goeferdinge.

* * *

« Opden 15en april 1471 den hochbailliu van boulare met de mannen hebben aenschout het doot lichaem van gillis haegheman, verdroncken inder beke binnen der prochie van Aspelaere neffens den driesch ende in gevolghe vande attestacie van hendrick vander putten cheruzyn die geene quetsuere ofte wonde in het voors. doodt lichaem heeft bevonden / en de de mannen lieten den bailliu onverlet ».

« Opden lesten januario 1471 heeft den bailliu met mannen van boelaer aenschou ghedaen van een doot lichaem ghevonden op de heerstrate vanden voors. lande van boelaer op het eynde van Everbeke, beede zyden henegouwe by de eeckxkens ende bosch ter lovieren, is bevonden dat het zelve lichaem was doorsteken met rapiere ofte ander scerp yser tot in het hert / het welck hem ghecaussert heeft de doot volghens dattestaetie van mer. hendriek vande putten cherugyn / ende wesende eenen onbekenden soldaet... den prochiaen van everbeke vuyt christelycke liefde heeft hem begraven op het kerckhof ». « Opden 26en sporcle 1566 heeft phls. rousseau hoochbailliu, present pieter pevenage ende franchois spitaels leenmannen... anschau ghedaen van een jonck cnapel. kint, oudt ontrent drye weken, ten huyse van joos beeckman, weert inde zwane opden reep... welck kint doot ghevonden es inde zetel stoel staende inde cuekene int noorde van den viere, overmits daer innegheseten hadde (zoemen seyt) een laurent N. van herzele (heel by drancke wesende) ende welcke laurent ter stont ghevanghen wierde ende ghelevert tzyner poort te gheersberghe ».

Hoogbaljuw Rousseau, Pieter Pevenage en François Spitaels hebben de lijkschouwing gedaan van Jan van den Eechoute in Onkerzele. Hij had een wonde in de rechterarm. Naar de verklaring Jan de Donckere « chirurgyn meestere » waren « de hooftadere... ende leveradere afghesneden ». De man was doodgebloed. Pieter de Vos, gezegd Slincke, had hem gestoken de 10e van sporkelmaand, te zes uur in de namiddag (11 februari 1566).

« Alzoe opden 23en sporcle 1567 Jan vander lest fs. Jans bevonden es doot te ligghene in zekere gracht jeghens de capelle van Ste. macharis ter brugghen waert, wesende metten ansichte nederwaerts int waeter... hebbende by hem eenen staeckhamere ende anderssins zonder gheweer ende rieme / alleenlick met swarten mantele, rock, wambuys onghenastelt / hebbende oock swarte bonnette ». Andries Zaeghman, luitenant-baljuw, Guillam Cossyns, Jan Arents en Pieter Pevenage hebben de lijkschouwing gedaan en het dood lichaam « heel bloot » doen visiteren door meester Jan de Donckere, gezworen chirurgijn. Elk lid werd nagekeken en men heeft geen « quetsuere oft onghetempertheyt » gevonden. Toch heeft men bij de kapel gezien dat er ter plaatse « zeer ghevoetstapt oft ghespartelt was ». Het wambuis en het hemd was op de rug geheel droog.

« Opden 6en mey 1567 es by Philips rousseau hoochbailliu, inde presentie van pieter pevenaige ende franchois spitaels leenmannen, anschau ghedaen inden persoon van jacob baeten, costere te waertbeke, welcken jan maes van levenden lyfve ter doot ghebracht hadde, als hem opden eersten mey lestleden ghegheven hebbende eene wonde ontrent zyne slincke borst ».

« Opden 5 Junii 1567 es inde riviere vanden dendre tusschen tclooster ende de wed. adr. vander lest verdroncken priamus N. bastaert / welcke aldaer met vele andere was baden ».

Lieven van den Kerckhove is dood gevonden op 1 februari 1568 » boven de starre in strate boven tcautergat van dutscoutere ». 's Nachts voordien hadden verscheden personen in de « Starre » gedronken. De officier Pieter Ghyselins had hem met de hulp van anderen terug in « De Starre » gebracht, maar hij was daar overleden. Hoogbaljuw Rousseau, de leenmannen Pevinage en Spitaels, en de meesters-chirurgijns Jan de Donckere en Adriaan Roelofs

hebben de dode « gevisiteerd ». Deze laatsten beweren dat hij de nek gebroken heeft « de crop... ghebroken wesende ende zoe niet curable / hadde oock op zyn rechte heupe ghehadt eenen slach met eenen stock / ende opden arm tvel af / oft tzelve gheschiet ware deur enen val ».

Pieter Martens, alias Zoetaert, ingezetene van Geraardsbergen, « ghedroncken hebbende ten huyse van claus langhemeersch ende commende naer huys anden truepvyvere ende in meeninghe te gane over zeker plancxken, ligghende over de beke vanden vyvere / ende daer inne vallende » is er verdronken. Het lichaam was « gans ende zuvere van quetse oft eenighe teeckenen van quetsuere / ende heeft de zelve onderbailliu zoe tdoot lichaem ghevende zyne kinderen » (15 aug. 1568).

« Opden 9 april 1570 voor paesschen... anschout tdoot lichaem van Jan matte dwelck ghedraghen was buyten huyse ende openghesneden by meester joos bauwens van sotteghem / meestere joes roelofs van lessene / ende meestere adr. roelof van gheersberghe, alle chirurgyn meesters, inde presentie oock van meestere jan de donckere oock chirurgyn / ende zoe bevonden conforme haerl. expositie ».

Hoogbailliu Jonkheer Hendr. de Hoves, Simon Merckbouck, Jaspar de Neve, Pieter Pevinage en Franch. Spitaels, leenmannen, hebben op 28 juli 1572 « het doot lichaem aanschout van gillis vander eecken bevonden opden herwech toverboelare by doude smisse / in welck anschauen / duer visitatie ghedaen by meestere jan de donckere fs. meestere jans / chirurgyn, bevonden es een eenighe wonde inde slincke borst boven tmammeken / duer welcke wonde gheraect zyn de regioenen van tharte / oock den zwaren levere / zoe hy cirurgyn seyde... »

« Andries zaechman lieutenant bailliu inde presentie van pieter ende jan pevinege leenmannen van boelaer hebben anschout tdoot lichaem van joos zoetens, bevonden ten huyse van pieter vander motten, tavernier ande brugghe tscendelbeke, inde gastcamere aldaer ». Meester Jan de Donkere, chirurgijn, heeft « bevonden eene wonde inde rechte zyde... tusschen de cortte rebben duergaende / commende inde zware levere / causerende zoe de doot » (10 aug. 1572).

« Opden 22en aug. 1572 hebben Jonch. H. de Hoves (in presentie van Cypriaen prieels presbyterus ende pieter pevinage leenmannen van boelaer) anschaut tdoot lichaem van joos de clerck, woenende opden buysemont toverboelaer, verdroncken den 19en... ande brugghe te nederboelaer ghevallen vuten schepe ».

Pieter Ghijselins, officier, in afwezigheid van de baljuw en in tegenwoordigheid van Pieter Pevinage en Joos van Roije, leenmannen van Schendelbeke, hebben « anschout tdoot lichaem van steven de prijck hantwerkere van raesse de wolf in iedeghem / welck ghevonden was ande calverstrate op scendelbeke, wesende lant van den cloostere van beaupre / inden mergelputte versmacht duer den inval vanden putte / ende stont rechte metten hoofde ende rechten arm buyten eerde ». Toen hij ontgraven werd, zag men dat hij zijn spade nog in de linkerhand hield. Aan zijn hoofd had hij een grote wonde : vel en haar hing afgerukt over zijn ogen. Een vervroren aardschol (in oktober) had hem gescalpeerd : men vond die schol waaraan nog vele haren kleefden. En op zijn rug lag een nog zwaardere schol : men moest haar met een bijl in acht of negen stukken slaan, vooraleer men ze kon optillen (4 okt. 1572). « Opden lesten dach van octobre 1572 ten zeven uren inden avenstondt heeft pieter ghyselins officier... ghevonden ende anschaut een jonck arm kint in oude van thien oft XII jaeren / dwelck lach opden humbeken op reepcoutere oft lant vanden h.g. van gheersberghe... / welck kint ghezien was noch te gheven eenen snack zonder meer ende hadde by hem een paenderken zonder decxcle / daer inne wesende een wit hemdeken ende twee aelmoesen broets / ende wierde by consente van deken ende pasteur begraven... op alle den heleghen dach ».

« Andries de hoves... lieutenant bailliu... anschout tdoot lichaem van joos meyfroot ionckgheselle / hantwerckere van johanne niemants, wede van claus vander schueren... bevonden ten huyse van andries vrancx tavernier in

taertken binnen overboelaer ». Jan de Donckere stelt een wonde vast « in de rechte zyde onder syne ocxels » tussen de tweede en de derde ribbe en komende tot in de nederbuik : waarschijnlijk is de zware lever geraakt. In het voorhoofd links, boven de wenkbrauw, heeft hij een andere wonde : niet « letale » zegt de dokter, alleen het been is wat geraakt.

Jan van der Mijnsbrugghen, officier, deed de lijkschouwing van Franchois Spitaels, baljuw van Eversbeke en Akeren, gevonden op het veld tussen Goeferdinge en Zarlardinge, aan het koutergat op de zuidzijde van de straat. Meester Pieter van Brabant, gezworen chirurgijn, stelde drie wonden in het hoofd vast, « daeraf deene door tbeckeneel / een steke inden rugghe ontrent een half vierendeel diepe / ende den slincken arm boven den ellenboghe omsticx ». Soldaten van het kasteel van Schorisse worden beschuldigd. Verder werd het dood lichaam van Hendrick van Trimpont, officier van Eversbeke, beneden op het zelfde veld gevonden, dichter bij Zarlardinge. De dokter vond een « schuete inde slincke borst... ende eene wonde int hooft duer de eerste tafele... » (een der lagen waaruit het been bestaat) (1 febr. 1580).

Jan de Lantsheere, stadhouder van Geraardsbergen, is « subitelyck » gestorven ten huize van Gilles Neerinx te Onkerzele. Hij kwam van ver te paard. Gestorven van een « caterne die ghesoncken es opt herte » zeggen de chirurgijns Bartholomeus van Rode en meester David de Smit. Was ook aanwezig luitenant-baljuw Adr. der Kinderen (7 dec. 1618).

VI. PROCESSEN.

Velerlei is de aard van de feiten, die tot deze processen aanleiding geven. Nu en dan vergadert het hof, omdat een leen binnen de veertig dagen niet werd overgegeven, omdat iemand zo vermetel was geweest een stichel onbruikbaar te maken, een prij in de Dender te gooien of te dorsen zonder toestemming van de heer; maar zo iets kon ook tijdens de Jaarkeur of de Soevereine Waarheid worden behandeld en beboet. De gedingen die we hier willen bespreken, zijn meestal op ernstiger gronden ingespannen. Zij die voor baljuw en leenmannen verschijnen, hebben zich te verantwoorden voor lichte of grove beledigingen, voor diefstal of kerkroof, voor overspel of doodslag. Ofwel zijn het woestaards en vechtjassen die de buurt onveilig maken, en deserteurs die op het platteland tot bedreiging en afpersing overgaan. Eenmaal wordt iemand beschuldigd van sodomie en eenmaal van omgang met de duivel.

A. Het Hof.

De baljuw, als hoogste vertegenwoordiger van de heer, fungeert als openbaar aanklager. Hij laat de betichten arresteren door zijn sergeanten en officieren, hij roept het hof samen « maecte hof ende bande vierscare », treedt op als beschuldiger uit naam van de heer en « maent » de leenmannen om hun vonnis uit te spreken. Hij presideert de hele gerechtszitting en leest ten slotte het vonnis voor.

Zoals het een openbaar aanklager past, is de baljuw niet mals voor de gearresteerden. Dit merkt men aan zijn voorstelling van de feiten. Hij maakt nooit gewag van verzachtende omstandigheden, maar schroeft alle gevallen op. Ze zijn haast alle « quaet », « hoghe », « horrible » of « criminel ». Hij heeft zijn geijkte woorden en uitdrukkingen om de laakbaarheid der feiten te verhogen. Van een vechtpartij weet hij te vertellen dat ze plaatsgreep « by nachte ende

ontyde », « by fortsen ende ghewelde », « met zynen quaden overwille », « in felheden », « met coelen moede » of « met eevelen moede ». Daarenboven eist hij telkens het volle pond en dreigt met straffen, die zelfs de leenmannen als overdreven beschouwen, vermits hun oordeel steeds milder is. Geen nieuws onder de zon dus, wanneer we dit alles met de hedendaagse processen vergelijken.

De « mannen van leene » of gewoonlijk kortweg « de mannen », zoals de leden van de schepenbank worden genoemd, « wysen » of spreken recht, wijzen het vonnis. Ook zij worden door de heer benoemd en behoren doorgaans tot de grote pachtersgeslachten van de streek. Op het einde van de zestiende eeuw schijnt een onder hen wel meester in de rechten te zijn. Ook de meier behoort tot de wethouders, doch als meier treedt hij vooral zelfstandig op naar aanleiding van het regelen van erfenissen en verkavelingen, het kopen en verkopen van gronden en goederen, zo lang deze handelingen normaal verlopen. Komt er een gerechtszaak van, dan is het opnieuw de baljuw of de onderbaljuw die « heesschere » of eiser wordt.

Ieder van de acht schepenbanken in het Land van Boelare had een vierschaar, doch de hoofdzetel was te Nederboelare, waar de belangrijkste zaken die tot de « hoghe iusticie » behoorden, afgehandeld werden. Geen wonder dan ook dat deze het meest voorkomt. Zoals we reeds schreven, vergaderde de bank « ant cruce ». Alhoewel de vergaderplaats slechts spaarzaam wordt vermeld, toch is er ook spraak van de vierschaar van Deftinge en van het « huys der vierscharre » aldaar. Ook eenmaal van de vierschaar van Schendelbeke, met de pillorijn of schandpaal die ervóór stond.

Gewoonlijk — en zeker in ernstige gevallen — viel de uitspraak niet gedurende de eerste gerechtszitting. Na een eerste « ghenachte » is er veertien dagen nadien een tweede, een derde of een vierde. En dat de schepenen in moeilijke of twijfelachtige gevallen eerst rechtsgeleerden uit Aalst, Mechelen of vooral uit Gent raadpleegden, bewijzen ons de verslagen van de processen van het midden van de zestiende eeuw af. Daarin vinden we gedurig zinsneden als : « eerst ghehadt advys van gheleerde tot ghendt », « advyse van gheleerden gehad inde raden zoo mechelen als ghendt » of : « de leenmannen hebben de zake in twee distincte reysen met gheleerde tot ghendt gheconsulteert ».

Dat de tortuur of de pijniging nog aangewend werd om de beschuldigde tot bekentenissen te dwingen, bewijst o.a. de eis van de baljuw in 1569 dat de betichte zou « ghecondempneert worden ter banck ende scherp examen omme thebbende zyn eyghen kennesse ende consessie ».

Het gebeurde natuurlijk vaak dat de gevangene weken lang in « den karckere » moest blijven zitten, vóór het hof uitspraak had gedaan. Het stond de baljuw vrij zijn dieet te bepalen. Zo krijgt de dievegge Catherine van den Broucke « voor spyse droogh broot ende voor haeren dranck clarisse wyne » (water) ! Gillis van Lierde die « inden karckere oft putte (zit), wesende opt hof te boelaer » moet het tot volgende zaterdag « te watere ende broode » doen.

B. **De Misdaden.**

Belediging, laster en smaad behoren tot de kleinste vergrijpen. De zaak wordt natuurlijk erger, wanneer baljuw, onderbaljuw of gerechtelijke officieren in de uitoefening van hun ambt beledigd worden. Als deze dignitarissen van heetgebakerde aanwezigen moeten horen « gaet ende beschyt hv lieden », « ic wilde wel dat ghy de pestilencye in hv lyf hadt » of « ic zal dese gaffele in hu lyf steken », dan kan dat niet door de beugel. Evenmin wanneer ze voor bloedzuigers of kerkdieven worden gescholden of wanneer men de abt van Sint-Adriaan lelijke dingen naroept in Onkerzele. En wie zou dulden dat men zijn vrouw voor « eene quade toefferigghe » uitmaakt die de stallen betovert, of dat men rondstrooit dat ze zich heeft « laten nayen met eenen anderen man dan vanden harren » ?

Ook dieverijen zijn niet uit de lucht. Er wordt hout gestolen in de bossen van de Sint-Adriaansabdij; men ontvreemdt koren op de schelven, hooi, appelen, schoven op het veld, een soldatenriem, hemden en lakens die op de haag te drogen hangen, vissen uit de korven « oft garen » (netten) van de pachters van de visserij op de Dender, 12 koppels duiven, « eenen coralen paternoster », een mantel en een vrouwenrok, de beurs van een « vettewarier » of kruidenier, een ossekalf, paarden en wat weet ik meer. Gevaarlijker wordt dit alles wanneer de dieven reeds elders werden gesnapt, want een recidivist krijgt dubbel rantsoen. Vooral als hij reeds op de rug gebrandmerkt was, kan de recidive hem zwaar te staan komen. Onze nota's behelzen ook drie gevallen van kerkdiefstal.

Daarnaast zijn er evenveel gevallen van vechtpartijen, met of zonder messen of open wonden. Sommige beschrijvingen zijn echt realistische prozastukjes. Tot deze soort misdrijven rekenen we ook al de gewelddaden, gepleegd door woestelingen die in de taveernen alles « omsticx » slaan, die vader en moeder slaan en kwetsen, die 's nachts op de deuren gaan bonzen en dreigend messen en rapieren trekken; met één woord al wie van « rudessen » wordt beschuldigd.

Want het aantal van hen die de streek onveilig maken in de tweede helft van de zestiende eeuw, moet groot geweest zijn. Politiek en religieus gezien, zijn de tijden onrustig en woelig. Soldaten die niet worden betaald, maken het platteland onveilig. Gedurig is er sprake van soldaten of deserteurs die « opden lantman teren », die « onder tpretext van soldaet » of « op soldaetsche wyze » de boeren 's nachts en ook overdag geld komen afpersen. Zelfs de pastoor krijgt ze aan de deur en moet betalen. Het zijn meestal vreemden, maar ook ongure elementen uit de streek nemen deze praktijken over. In 1580 wordt de baljuw van Parike en Everbeek, Franchoys Spitaels, die tevens leenman van Boelare is, door zulke « soldaten » afgemaakt. Zijn officier Hendrick van Trimpont ligt een eind verder met doorschoten borst. Worden die afpersers en geweldenaars eenmaal gevat, dan is het gerecht niet mals voor ze. Een tiental onder hen worden ter dood veroordeeld.

Onder de verslagen is er verder een geval van sodomie en een van omgang met de duivel die — naar het zeggen van de betichte — « Mar-

tico » heette. Beide mannen worden gewurgd en nadien verbrand. En een vijftal overspelige mannen of vrouwen worden « ghepilorizeert ».

Blijven nu nog de moorden. Dit woord is iets te sterk. De vechtpartijen waren zo talrijk, dat het wel eens gebeurde dat iemand wat te hard toesloeg. Indien de gekwetste aan zijn verwondingen stierf, dan was de dader quasi zeker dat hem de doodstraf wachtte. Geen wonder dan ook dat hij uit het Land van Boelare vluchtte. Hij wordt wel ingedaagd, maar verschijnen zal hij niet. Haast allen die uit de handen van de officieren kunnen blijven, verkiezen deze oplossing. Ze worden dan bij verstek veroordeeld (by contumacien), vermits ze « fugityf bedeghen » zijn. In derde of vierde « ghenachte » (of zitting) valt dan het vonnis : verbanning voor de duur van 50 jaar en confiscatie van al de goederen. Dit was het ergst voor vrouw en kinderen van de veroordeelde.

C. **De Straffen.**

Wat nu de straffen betreft die door het hof werden uitgesproken, onderscheiden we geldboeten en boeten in natura (koren voor de armen); onterende straffen als de verwijzing tot de schandpaal, het kaarsdragen en de brandmerking; strafbedevaarten en bannissementen of verbanningen en lijfstraffen als de geseling en de terdoodveroordeling.

Ieder veroordeelde moest daarenboven alle proceskosten betalen, wat doorgaans « costen ende misen van justicien » heet. Wordt iemand tot de doodstraf verwezen, dan wordt meteen al zijn goed ten bate van de heer aangeslagen : « wysen voorts al v goet, tzy leen, erve ende catheil gheconfisqueert tot proffyte vande moghende vrouwe ». Slechts eenmaal worden de proceskosten volledig gespecificeerd. De tekst luidt :

Costen over XI daghen dat de ghevanghene heeft ghevanghen gheseten mits incommen ende vutgaen 5 pond 11 sc.
Over tvanghen 3 pond. dinformatie by den onderbailliu, present scepenen van defthinghen 30 sc.
Ten daghe te slaken / hofrecht 4 pond.
Tscriven vande concessie 12 sc. acte van sententie mits trege scriven 20 sc.

Hieruit leren we dat de veroordeelde moest betalen voor iedere dag die hij in de gevangenis had doorgebracht; dat er een vast recht bestond op het gevankelijk binnenleiden en op het vrijlaten; dat alle informaties door baljuw, meier of schepenen ingewonnen, ter plaatse of elders, door de veroordeelde moesten betaald worden; dat ook het « vanghen » een vast recht had evenals het slaken; dat baljuw en leenmannen voor elke zitting vergoed werden en dat de schrijver insgelijks zijn debetnota klaarhad. Nu en dan komt ook voor dat de veroordeelde verwezen wordt tot de kosten die de leenmannen zullen goedvinden : « ter tauxatie vanden mannen ».

De geldboeten die een veroordeelde toegewezen krijgt, gaan naar de heer. De boeten in natura, waarvan een viertal keren gewag wordt gemaakt, gaan telkens naar de armen van een of andere parochie :

« een rassiere coorens te backen in broode om ter discretie vanden armmeesters aldaer ghedistribueert te worddene ». Graanboeten en andere zijn meestendeels maar een onderdeel van de gehele straf voor minder zware vergrijpen als belediging en kwetsing.

Ook de strafbedevaarten gelden over het algemeen slechts de kleine delinquenten. Zoals reeds vroeger geschreven werd, was dit vonnis in de Bamiskeur vaak de straf voor mannen en vrouwen die ruzie stookten in hun buurt. Hier nochtans komen alleen gevallen van diefstal voor. In de mate dat deze belangrijker is, ligt het bedevaartsoord ook verder. In het totaal tekenden we slechts 6 zulke uitspraken op. Ofwel moet de veroordeelde pelgrimeren naar het miraculeus beeld van Onze-Lieve-Vrouw te Mesen (Ieper); ofwel « gaene een pelgremagie ter hoogher roome oft tot sint jacobs in galissien »; ofwel « tot de drie coninghen te colene ». En de baljuw laat niet na deze gedwongen pelgrims op het hart te drukken « daer af te bringhen behoirlycke attestatie » of « certifficatie ». Met andere woorden, deze bedevaartgangers moesten een gezegeld stuk kunnen inleveren, waarin bevestigd werd dat zij de weg hadden afgelegd. Soms komen er ook bedreigingen voor in geval dat ze de « pilgrimagie » niet zouden volvoeren.

De onterende straffen komen in onze Boelaarse processen dikwijls voor. Vooral de kaarsdraging. Het is precies niet zo leuk om in je hemd achter de pastoor in de processie te gaan, te meer wanneer iedereen daardoor weet dat je wat hebt uitgespookt ! De kaarsdraging is alweer het gevolg van een veroordeling voor kleine diefstallen of andere minder beduidende onwettelijkheden, zoals beledigingen. Altijd wordt de zwaarte van de kaars bepaald en de parochie waar de gestrafte zijn openbare boetedoening moet uitvoeren. Soms wordt eraan toegevoegd dat de « torse of keersse » moet « verwapent zyn met de wapenen vanden heere » (voorzien van het wapenschild van de heer). Dat het een « onghebrande » kaars moet zijn of een spiksplinternieuwe, wordt ook telkens beklemtoond.

Deze soort van veroordeling luidt in dezer voege : « op sondach eerstcommende te hochmestyde te gaene achter den prochiaen van scendelbeke rontomme de kercke, hebbende in haer handen een wassen kersse van eenen halven ponde ende alzoe omme gheweest zynde de zelve te draghene ende (te) latene voor dweerdich helich sacrament omme inden dienst gods ghesummeert te wesene ».

Het gewicht van de kaars varieert van een half pond tot zes pond. In het voorbeeld dat voorafgaat, ontbreekt de immer wederkerende eis dat die ommegang « in zyn lynwaet » moet geschieden. Het gaat hier om een vrouw. Toch is er een soortgelijk geval, waarin ook de vrouw de processie in haar hemd moet volgen.

Een andere mogelijkheid houdt in dat de misdadiger in dezelfde staat zijn vernedering moet ondergaan voor de mannen van de wet. Gheleyn van Nuffle moet verschijnen « op eenen ordinairen dinghdach ter vierschare van nederboelare blootshoofs, in zyn lynwaet, met een tortse van zes ponden onghebrant in zyn hant ... aldaer op beede zyne knieden gode van hemelryck ende de wet ... verghiffenesse te bidden, segghende hooghe ende overluyt dat de iniurieuse ende sedi-

cieuse wordden (hem) hertelic leet waeren, beweghende de zelve tortse tusschen twee dienaers inden zelven staet inde prochiekercke, latende die ten dienste vanden heleghen sacramente aldaer ». Gaat het om valse beschuldigingen of om scheldwoorden, dan moet hij allicht zijn woorden herroepen vóór de benadeelde en dezes vrienden en kennissen.

Een andere onterende straf is het dragen van stenen. Het was een openbare straf voor vrouwen bestemd. Met een paar stenen aan de hals moest zo'n gestrafte van dorp tot dorp zeulen. Een voorbeeld ervan hebben we in Boelare niet gevonden; alleen is er een enkele maal de eis van de baljuw ten overstaan van een vrouw die beledigingen heeft geuit aan het adres van officieren in het uitoefenen van hun ambt : « dat sy steenen sal draghen ». Maar de « mannen » milderden het vonnis.

Ook het aan de kaak stellen komt herhaalde malen voor. Meestal wordt de tijd en de duur aangegeven. Vooral 's zondags na de hoogmis worden de gevangenen « ghescavvotteert » of « gepilloriseert ». Wie aldus een half uur of een uur te kijk had gestaan voor de hele gemeente, was als gebrandmerkt. Nu en dan vermelden de verslagen dat er een bordje op zijn borst moest hangen, waarop de reden van zijn schavottering stond. Een paar aanhalingen : « ghepilorizeert te worden inden yseren rinck ande vierschare alhier den tyt van een half vre op sondach eerstcommende naer tcelebreren vande hoochmesse »; « ghescavvotteert te wordene vooer de vierschare van scendelbeke up eenen zondach naer de homesse »... met op de borst de reden van de straf : dat hij de bossen « ghespoluert » had. Zoals het laatste voorbeeld getuigt, gold deze veroordeling vooral voor dieven. Soms gaat ze ook de verbanning vooraf, indien het misdrijf groter wordt geacht of indien het om vreemde luizen gaat.

Een laatste onterende straf die in Boelare voorkomt, is de brandmerking. Naast een tweetal gebrandmerkte recidivisten die aldaar werden opgeleid, worden er ook een paar vonnissen in die zin uitgesproken. Zo wordt Jacques de Priem, die in Diksmuide reeds gemerktekend werd, in Boelare eerst gegeseld, daarna « met het branteecken gebrant opden rugghe » en eindelijk voor 30 jaar uit Vlaanderen verbannen. Op die wijze kon men een volgende maal — waar de diefstal of het misgrijp ook plaatsgreep — op de rug tellen hoe dikwijls de dader door de wet reeds was gevonnist.

De verbanning is een andere uitspraak die we geregeld ontmoetten. Ze vloeide voort uit het feit dat er geen gevangenissen waren in de moderne betekenis van het woord. Wie manslag pleegde en voortvluchtig was (wat zeer dikwijls voorkomt), werd voor de duur van 50 jaar uit het Land van Boelare of uit de heerlijkheid van Schendelbeke verbannen « by contumacien » en « up zyn hooft ». Valt hij nadien toch in handen van het gerecht, dan kost het zijn leven.

Telkens wanneer het hof iemand verbant, wordt een onderscheid gemaakt tussen een verbanning uit het Land van Boelare, uit de heerlijkheid van Schendelbeke — of uit de twee samen — en een uitwijzing uit het Land van Aalst of uit het graafschap Vlaanderen. Dit laatste geldt vooral vreemde personen die ook elders in Vlaanderen

reeds veroordeeld werden. Wie uit Boelare of Schendelbeke werd gebannen, kon gerust in Geraardsbergen gaan wonen en omgekeerd; maar hij moest ervoor zorgen gedurende de tijd van zijn uitwijzing niet in aanraking te komen met de sergeanten en officiers van het hof dat hem had veroordeeld. Dan kon hij « herbannen » worden voor een langere termijn of een zwaardere straf oplopen. Deze mogelijkheid wordt door de mannen voorzien en daarom luidt het : verbannen « op syn hooft », « op de galghe », « op het voorste let vanden voorsten vinghere van haerl. rechte handt », « op verbuerte van een stic van haer rechte oore », « op peyne van herbannen te worden den tyt van 10 jaeren ». Deze laatste had drie jaar gekregen.

De duur van de verbanning varieert sterk. Naast de steeds weerkerende straf van 50 jaar voor voortvluchtige moordenaars, is er een mogelijke diversiteit van 1 tot 30 jaar, al naar gelang van de zwaarte van de misstap. Wie de heerlijkheid van Schendelbeke of het Land van Boelare ontzegd werd, moet ze verlaten vóór zonsondergang « binnen sonneschyne »; soms kreeg hij wat meer tijd : « te porren binnen derden daghe ». Werd hij ook uit het graafschap gewezen, dan moest hij vóór de avond het Land van Boelare geruimd hebben en werden hem drie dagen gegund om uit Vlaanderen te geraken.

Onder de lijfstraffen, die niet de dood tot gevolg hadden, is de geseling de meest voorkomende. Het schijnt een nogal vaak aangewende methode te zijn geweest om het kwaad eruit te slaan. Veelal gaat de geseling gepaard met pillorisering en verbanning. Het vonnis luidt : « ghegheselt met scherpe roeden totten bloede » of wat erger is « totten loopenden bloede ». Soms heet het « ter discretie vanden bailliu ». In zo'n geval stond het de baljuw vrij de bestraffing te beeindigen wanneer hij dat verkoos. Tweemaal komt het voor dat veroordeelden mekaar moeten geselen.

Andere lijfstraffen zonder dodelijke afloop komen in onze uitspraken niet voor. Wel wordt ermee gedreigd. Zo eist de baljuw dat men de beschuldigde « een stic van zyne rechte oore » zou afsnijden en dat het zou worden « ghenaghelt ... in tscepenenhuys », of dat men hem de rechterhand zou afhouwen : « doen werren zyn rechte handt ». In plaats van het afkappen van de hand krijgen we één keer — onder invloed van humanistische opvattingen — de volgende uitspraak : de veroordeelde moet een metalen vuist betalen, die zal worden vastgemaakt « anden stiil vanden huyse vander vierscharre ».

De hoogste lijfstraf is natuurlijk de doodstraf. De minst onterende vorm ervan is de onthoofding, de dood met het zwaard. Dan wordt de veroordeelde « lyvelic gheexecuteert ... metten sweerde, weerende v hooft van uwen lichame, ende v lichame stellende op een rat ende v hooft onder den staecke ». Deze staak zal wel de schandpaal geweest zijn. Personen die zich aan sodomie hadden schuldig gemaakt of met de duivel verkeerden, werden « geexecuteert ... metten viere, eerst nochtans verworcht zynde, ende voorts v doot lichaem ghehanghen aen eenen stake ». Schandelijk is ook de dood door verhanging, wat « metten stroppe ende galghe », « metten coorde » of « metten baste ende galghe » heet.

Het valt wel eens voor dat de beschuldigde vrijgesproken wordt,

hij wordt dan « geabsolveert » of « gheremitteert duer bede vanden leenmannen ». In zulk geval is er nochtans een vaste voorwaarde « inne te commen ende in persoone te comparerene tallen tyde dies versocht ende vermaent synde, op peyne van achterhaelt te zyne vanden stucke hem ten last gheleyt ». Slechts eenmaal wordt er klaar en duidelijk gezegd dat een terdoodveroordeelde bij verstek door de barones begenadigd wordt. Hij kan zijn geconfisqueerd goed terugkrijgen mits betaling van 850 gulden, te storten in drie « payementen ». Hiervan gaan 800 gulden naar de heer en 50 gulden worden voorzien voor de wettelijke kosten en de « misen van iusticien ». De begenadigde was Jan Matté, die enkele jaren later zelf wordt vermoord. Weerwraak ? Wie weet.

GENT. *G. van Herreweghen.*

St-Genesius-Rode – Heldergem

Vóór 1940 hingen er drie klokken in de toren. De kleinste met een gewicht van 300 pond, met mi boven. Het opschrift ervan luidt : Me Franciscam donis parochianorum datum 1849 suscepit Petrus Ant. Antonus et Francisca Desadeleer. R.D. Pastore J.B. De Maeyer. A.L.J. van Aerschodt - van den Gheyn me fudit Lovanii. — Mijn naam is Francisca. De parochianen gaven me in 1849. Petrus Ant. Antonus was mijn peter en Francisca Desadeleer mijn meter. Onder het herderschap van J.B. De Maeyer. A.L.J. van Aerschodt en van den Gheyn goten mij te Leuven. Deze klok komt van elders. Trouwens in 1849 was de Z.E.H. Peeters alhier pastoor. Naar inlichtingen mij vriendelijk verstrekt door Kan. E. van Cauwenbergh, bibliothecaris van de Leuvense Universiteit, komt die klok van de kerk van Heldergem (arrondissement Aalst, O.-Vl.). Hoe die naar hier gekomen is, weet hij niet. Hij veronderstelt dat « Francisca » met haar 300 pond wat te licht werd bevonden en een zwaardere klok besproken in 1870 op voorwaarde dat van Aerschodt « Francisca » zou overnemen. Deze zal dan misschien door de klokkengieter als een « koopje » aan St.-Genesius-Rode zijn aangeboden. Wij schreven dienaangaande (onder bijvoeging van een zegel voor het briefport) aan de heer pastoor van Heldergem, maar kregen geen antwoord... (1938).

C.T.

Mededeling

Reeds nu, bij het ontvangen van nr. 5 van de dertiende jaargang van « Het Land van Aalst », bewijst U de vereniging een grote dienst door onverwijld uw bijdrage voor 1963 van 120 fr. als gewoon lid, bij voorkeur van 200 fr. als steunend lid of van 500 fr. als erelid, te storten op postrekening **nr. 5869.11** van de « Heemkundige Vereniging van het Land van Aalst », Brussel 19.

Dank U !

VAN LUL

(Vervolg van Nr. 1)

VII-bis. — **JOOS VAN LIL,** stadsbode op Gent en winkelier aan de Brugstraete, ° Geraardsbergen 27 april 1677 van Joannes en Adriana Bemindt, en overleden buiten de stad op 15 oktober 1732. Was gehuwd te Geraardsbergen op 7 februari 1713 met *Adriana Canivet* van wie geboren en gedoopt te Geraardsbergen :

1) **Adriaene,** ° 27 september 1713, × Geraardsbergen op 2 februari 1736 met *Pieter Coessens,* die te Geraardsbergen overleed op 22 februari 1765. Luidens akte van 29 januari 1795 schenkt zij een huis aan haar zoon Jacobus Coessens;
2) **Guilielmus Josephus,** ° 22 april 1715, jong gestorven;
3) **Philippus,** volgt sub VIII;
4) **Maria Catharina,** ° 20 februari 1719, × Geraardsbergen 28 februari 1745 met *Gillis Rooman* (die † Geraardsbergen 9 augustus 1760);
5) **Christiaan,** ° 20 oktober 1721, jong gestorven.

Na het overlijden van zijn vrouw te Geraardsbergen op 7 januari 1722, hertrouwd met *Mariana Reygaert* die (na een tweede huwelijk) te Geraardsbergen sterft op 23 januari 1751 en van wie geboren in die stad :

6) **Anna Maria,** ° 2 september 1723, jong gestorven;
7) **Petrus,** volgt sub VIII-bis;
8) **Jan-Baptist,** ° 26 februari 1730, werkman, † ongeh. Geraardsbergen 7 Frimaire V.

VIII. — **PHILIPPUS VAN LUL,** ° Geraardsbergen 7 mei 1716, handelaar in stoffen en kousen te Geraardsbergen aan de Brugstraete « In den Visch », nevens dokter Block, dat hij op 29 januari 1739 voor Fl. 1.700 had gekocht van Joanna van Snick, weduwe van Jacobus de Ruyter (8). Hij † Geraardsbergen 5 februari 1764 en werd begraven in de St Bartholomeuskerk. Was gehuwd ibid. 5 juli 1736 met *Magdalena Lerc(h)angee* (dr. Jan en Petronella van den Branden) van wie geboren te Geraardsbergen :

1) **Petrus Joannes,** ° 3 juli 1737. Was gevestigd te Antwerpen, aan de Zeeuwsche Corenmerckt, waar een kind van hem overleed, op 10 september 1772, en werd begraven op het kerkhof der Predikheren Minderbroeders in die stad;
2) **Adriana Francisca,** ° 18 augustus 1738;
3) **Edmond,** ° 4 februari 1741, kapucijn met kloosternaam Bartholomeus van Geraardsbergen, priester gewijd te Mechelen 2 maart 1765 en † Aalst 8 november 1792;
4) **Maria,** ° 21 april 1743, jong gestorven;
5) **Maria Joanna,** ° 15 juni 1744, jong gestorven;
6) **Gillis Rochus,** ° 11 november 1745, lakenkoopman te Geraardsbergen, waar † 26 juni 1820. Was er gehuwd 4 juli 1773 met *Joanna Catharina Moens,* van wie ° Geraardsbergen :
   a) *Carolina Ludovica,* ° 15 juni 1774;
   b) *Maria Joanna,* ° 28 september 1776, † Geraardsbergen 16 augustus 1799, was × ibid. 10 Nivose VI met *Jacques Wuisbecqz* (° Geraardsbergen 20 november 1771 van Charles en Catharina Saligo);
   c) *Franciscus,* ° 27 juli 1783;

(8) Later had hij als buren Charles Droesbeke en Guillam Spitaels.

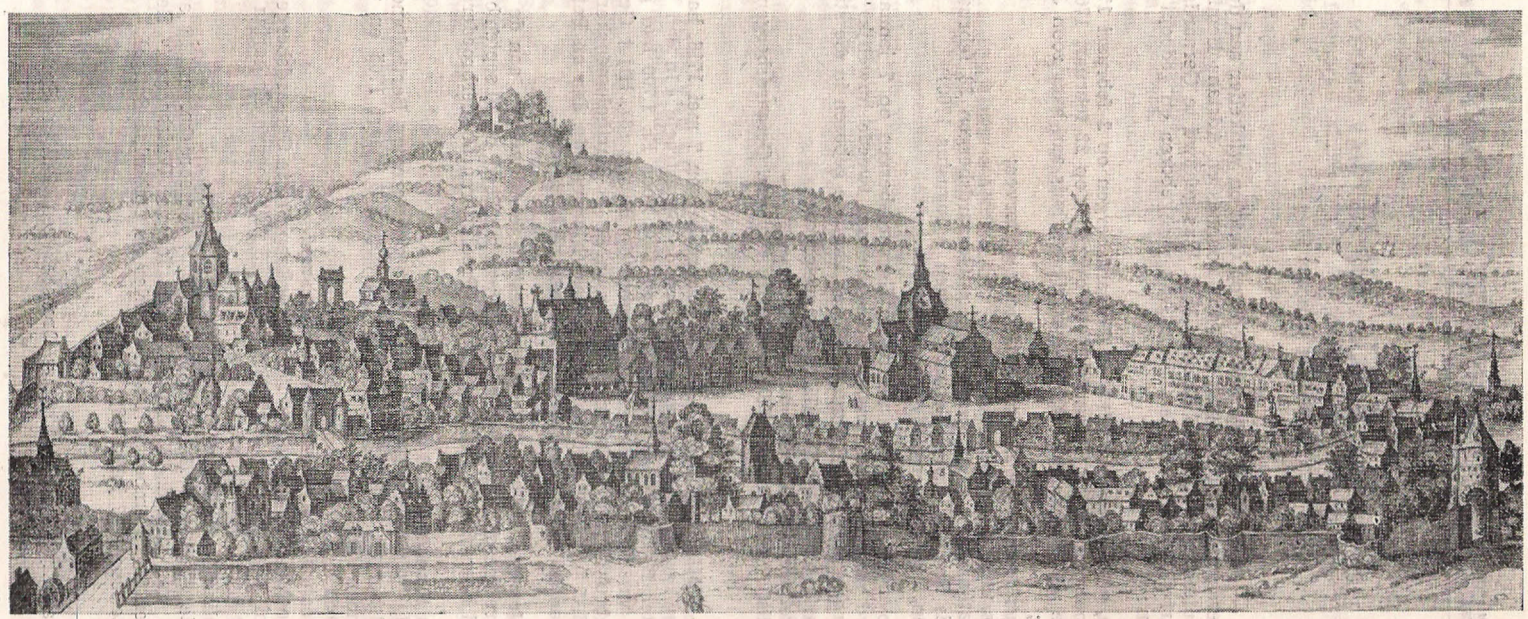

Geraardsbergen in het begin van de 18e eeuw.

7) **Joannes Egidius,** ° 21 januari 1748, † veertien uren na de moeder.

Na het overlijden van deze, in kinderbed op 22 januari 1748, hertrouwde Philippus te Geraardsbergen op 13 mei 1749 met *Carolina Janssens* (° Zottegem, en † Geraaardsbergen 11 november 1787), van wie geboren te Geraardsbergen:

8) **Josephine,** ° 7 mei 1750, × Geraardsbergen 24 november 1778 met *Jan-Baptist van Bouchautte,* advocaat in de Raad van Vlaanderen. Zij † zonder kinderen te Geraardsbergen op 29 januari 1783 en werd begraven in het koor der St Bartholomeuskerk « adstantibus huius urbis principalioribus ». Haar man † Geraardsbergen 9 april 1787;
9) **Maria Catharina,** ° 22 januari 1752, jong gestorven;
10) **Carolus Jacobus,** ° 16 april 1753, apotheker te Geraardsbergen, waar † 22 november 1810. was er × 20 april 1784 met *Catharina de Backer,* van wie ° te Geraardsbergen:

a) *Anna,* ° 22 maart 1785;
b) *Coleta,* ° 16 maart 1786;
c) *Josephus,* ° 27 februari 1788;
d) *Leopold,* ° 13 januari 1791;

11) **Petronilla Catharina,** ° 21 juni 1754, × Moerbeke 27 november 1781 met *Petrus Hyacinthus Joannes Bijl,* burgemeester te Moerbeke;
12) **Maria Catharina,** ° 24 oktober 1755, × Geraardsbergen 24 april 1781 met *Jozef van der Putten,* koster te Hemelveerdegem, waar zij † 16 april 1829;
13) **Anna Maria Philippina,** ° 30 december 1756, † ongeh. Hemelveerdegem 19 juli 1836;
14) **Coleta Francisca,** ° 8 mei 1758;
15) **Carolina Ghislena,** ° 15 februari 1760, getuige bij het huwelijk van haar zuster Maria Catharina;
16) **Bernardina Francisca Ghislena,** ° 28 december 1761;
17) **Frans Jozef,** ° 19 juni 1763.

Ondanks zijn groot gezin stelde Philippus het blijkbaar niet al te slecht, en kocht op 21 mei 1750 van Petrus Antonius de Clippele (*) en consoorten voor Fl. 300,— twee huisjes « op den Rogier ofte Calottenberg » die door zijn weduwe op 26 juni 1771 voor Fl. 750,— werden verkocht aan Judocus Sebastiaan Daumerie.

VIII-bis. — **PETRUS VAN LIL,** ° Geraardsbergen 17 augustus 1727, winkelier in de Hand- ofte Carmelietenstraat, † 5 mei 1784 en begraven in de kerk. Was × *Isabella Petronilla Schautheet,* uit Steenhuizen, van wie geboren te Geraardsbergen:

1) **Carolina Ludovica,** ° 25 januari 1768, × Geraardsbergen 8 Floreal IX met *Frans Jozef van Cleemputte;*
2) **Joannes Franciscus,** ° 30 augustus 1770, schaliedekker, † Geraardsbergen 4 september 1845. Was × met *Maria Francisca de Lessines* (dr. Jan-Baptist en Maria-Theresia de Clerck), van wie geboren te Geraardsbergen:

a) *Maria,* ° 6 januari 1811, † Geraardsbergen 23 mei 1880; was × ibid. 21-9-1835 met *Ghislenus Regaert* (° Geraardsbergen 17-12-1809);
b) *Jean,* ° 21-9-1813, † 31-7-1817;
c) *Maria Catherine,* † Geraardsbergen 30-11-1816, oud één jaar;
d) *Xavier,* ° 7-11-1816, † 28-7-1819;

3) **Petrus Joannes,** volgt sub IX;
4) **Maria Antonia,** ° 15 oktober 1775, jong gestorven.

IX. — **PETRUS JOANNES VAN LUL,** ° Geraardsbergen 5 december 1772, apotheker, † Geraardsbergen 23 april 1814; was × ibid. 29 Prairial IX met *Maria Antonia de Neve* (° Geraardsbergen 14 mei 1773 van Jozef en Catharina Flameng, † ibid. 29 april 1810), van wie geboren te Geraardsbergen:

(*) Zie L. v. Aalst, 1959, blz. 275 : de Clippele XI.

1) **François,** ° 23 Germinal X, vestigde zich te Zottegem als winkelier, en † ibid. 13 augustus 1883; was er × 6 juli 1835 met *Sophie van Steenberghe* (° Zottegem 21 februari 1807 van Jan Francis en Maria Anna Coolens, en † ibid, 25 juli 1849), van wie geboren te Zottegem :

a) *Lodewijk,* ° 17 november 1831, † ibid. ongeh. 15 oktober 1879, drogist;
b) *Pauline Sophia,* ° 23 juli 1836, × met *Amatus Noyé* en † Zottegem, in haar woning aan de Trapstraat, 25 maart 1870;

2) **Charles François,** ° 20 Frimaire XII;
3) **Pauline,** ° 7 juni 1806;
4) **Adelaïde,** ° 14 juli 1807, † 25 augustus daaropvolgende.

VI-bis. — **CHRISTIAAN VAN LIL,** ° Geraardsbergen 21 december 1655, schipper op Dendermonde, † Geraardsbergen 16 mei 1716. Was er × 30 augustus 1676 met *Catharina Imbert* die er † 29 maart 1731, oud 80 jaar, en van wie ° te Geraardsbergen :

1) **Petrus Antonius,** ° 9 december 1677, jong gestorven;
2) **Petrus Abel,** ° 13 augustus 1679, reeds overleden 20 december 1741, had toen als kinderen :

a) *Jan-Baptist,* ° vóór 1716;
b) *Gillis,* ° vóór 1716, × Geraardsbergen 27 mei 1730 *Adriana Hoogstoel,* van wie geb. te Geraardsbergen :
i) *Guilielmus,* ° 5 maart 1731;
ii) *Catharina,* ° 15 juni 1732;
iii) *Bernardus Onypherus,* ° 4 februari 1734;
c) *Catharina,* ° vóór 1716;
d) *Joanna,* ° vóór 1716;
e) *Marten,* ° na 1716;

3) **Joanna,** ° 8 augustus 1681, × Geraardsbergen 24 oktober 1720 met *Lambrecht de Meter* en † zonder nak. Geraardsbergen 8 augustus 1741 :
4) **Anthonette Margareta,** ° 9 november 1683, × Geraardsbergen 29 november 1710 met *Anthon de Lauwe;*
5) **Jan-Baptist,** ° 10 december 1685, × Geraardsbergen 24 februari 1707 met *Catharina Bemindt* (die vóór haar man † Geraardsbergen 17 mei 1759), oud 83 jaar, van wie ° Geraadsbergen :

a) *Christiaan Matthias,* ° 25 februari 1714;
b) *Joanna Philippina,* ° 1 mei 1717;

6) **Marten,** volgt sub VII;
7) **Egidius,** ° 27 oktober 1689, overleden op reis 8 augustus 1720. Was × Geraardsbergen 3 november 1713 met *Maria Sergeant* (die † Geraardsbergen 24 januari 1768, oud ong. 87 j.) en woonde er « in De Dolphin » aan de Penstraete, waar geboren :

a) *Maria Francisca,* ° 26 augustus 1714;
b) *Bartholomeus Philippus,* ° 26 augustus 1714, × Geraardsbergen 3 november 1739 met *Cecilia Drieschaert* (die † Geraardsbergen 22 maart 1779 vóór haar man);
c) *Petrus Egidius,* ° 30 januari 1717, jong gestorven;
d) *Joanna Maria Bernardina,* ° 14 juni 1718;

8) **Catharina Francisca,** ° 27 oktober 1689, jong gestorven;
9) **Judoca,** ° 1 december 1694, jong gestorven;
10) **Josyne,** ° 6 maart 1697, × Geraardsbergen 23 oktober 1721 met *Joannes van Wetter.*

VII. — **MARTEN VAN LUL,** ° Geraardsbergen 4 juni 1687, schipper op Dendermonde, † Geraardsbergen 23 januari 1745. Bezat een huis aan de Nieuwstrate te Geraardsbergen; × ibid. 8 augustus 1734 met *Maria Petronilla, genaamd Philippina de Wetter* (geb. Oudenaarde en † Geraardsbergen 5 juni 1775), van wie ° te Geraardsbergen :

1) **Joannes Adrianus,** ° 17 oktober 1734, jong gestorven;
2) **Jacob Egidius,** volgt sub VIII;
3) **Jan-Baptist,** volgt sub VIII-bis.

VIII. — **JACOB EGIDIUS VAN LUL,** ° Geraardsbergen 19 juni 1737, kleermaker aan de Pitsemeyestraat, achter de St Sebastiaansgilde, waar † 25 december 1804. Was × Geraardsbergen 25 juni 1768 met *Maria Catharina de Rijcke* (° te Geraardsbergen en er † 15 januari 1787), van wie geboren te Geraardsbergen :

1) **Maria Philippina,** ° 19 april 1769;
2) **Maria Petronella,** ° 27 maart 1771, × Geraardsbergen 18 oktober 1803 met *Gerard van den Nauw,* wever, en † ibid. 25 april 1812;
3) **Maria Ghislena,** ° 29 juni 1772, jong gestorven;
4) **Coleta Ghislena,** ° 16 juli 1773, × Geraardsbergen 28 Thermidor IX met *Livinus Merlaen,* werkman, en † als weduwe ibid. 8 september 1843;
5) **Isabella,** ° 19 september 1775, † ongeh. Geraardsbergen 30 maart 1807;
6) **Jozef,** ° 7 juli 1777, jong gestorven;
7) **Joanna Maria,** ° 8 december 1778;
8) **Carolina,** ° 18 februari 1781;
9) **Jan-Baptist,** ° 27 december 1782;
10) **Christine,** ° 31 januari 1784;
11) **Victorinus,** ° 17 april 1785, kleermaker, † ongeh. Geraardsbergen 22 augustus 1867;
12) **Nathalie,** ° 15 mei 1786, † ongeh. Geraardsbergen 12 augustus 1833.

Uit een tweede huwelijk met *Barbara van der Baeten* (° Deftinge) werden geboren, eveneens te Geraardsbergen :

13) **Ludovicus,** ° 23 maart 1788, kleermaker, † ongeh. Geraardsbergen 21 december 1817;
14) **Maria Theresia,** ° 20 januari 1790, × Geraardsbergen 31 oktober 1817 met *Jan Sollier,* kleermaker, en † ibid. 7 februari 1826;
15) **Rosalie,** ° 14 maart 1794, † ongeh. Geraardsbergen 28 mei 1827;
16) **Christine,** ° 31 december 1797, † ongeh. Geraardsbergen 4 februari 1821.

VIII-bis. — **JAN-BAPTIST VAN LUL,** ° Geraardsbergen 6 november 1740, meester vleeshouwer aan de Nieuwstraat aldaar, in een huis ingekocht uit de nalatenschap van zijn schoonouders, † ibid. 23 december 1798 Was × ibid. 30 april 1769 met *Maria-Theresia Flamant* (° Geraardsbergen 26 augustus 1740 dr. Adriaan), van wie geboren te Geraardsbergen :

1) **Maria Catharina,** ° 19 februari 1770, × Geraardsbergen 3 juni 1794 met *Andries Waeterinck,* winkelier, en † ibid. 17 oktober 1832;
2) **Jacob Ghislenus,** ° 22 juni 1772, slachter;
3) **Philippus,** ° 25 mei 1775;
4) **Petrus Joannes,** volgt sub IX;
5) **Benedictus Antoon,** ° 12 oktober 1781, bakker, † ongeh. Geraardsbergen 8 oktober 1821.

Na het overlijden van zijn vrouw te Geraardsbergen op 12 oktober 1782 hertrouwde hij te Geraardsbergen op 14 oktober 1783 met *Johanna Christina Petronilla Haelterman,* van wie geboren te Geraardsbergen :

6) **Louis,** ° 18 januari 1785;
7) **Jan-Baptist,** ° 28 februari 1786, kleermaker, † Geraardsbergen 3 januari 1864; × *Jeanne de Beek* (dr. Petrus en Petronella Lossens, † Geraardsbergen 20 oktober 1855, oud 72 j.), van wie geboren te Geraardsbergen :
   a) *Siriaca,* ° 19 augustus 1811, † Geraardsbergen 20 april 1828;
   b) *Laurent,* ° 30 november 1813, kleermaker, † ongeh. 21 mei 1877;
   c) *Virginie,* ° 28 september 1816, † ongeh. Geraardsbergen 29 jnuari 1875;
   d) *Rosalie,* ° 13 juli 1819;
   e) *Melanie,* ° 20 januari 1822, † Geraardsbergen 11 april 1823;
   f) *Carolina,* ° 28 februari 1824, † ongeh. Geraardsbergen 5 juni 1877;
   g) *Melanie Catherine,* ° 12 april 1826, † ongeh. Geraardsbergen 2 mei 1889;
8) **Louis Joseph,** ° 24 juni 1788.

IX. — **PETRUS VAN LUL,** ° Geraardsbergen 4 december 1779, bakker, † ibid. 2 maart 1826, × Geraardsbergen 26 Messidor XIII (16-7-1805) met

Jeanne Monier (° Geraardsbergen, dr. Antoine en Maria Catherine Duzan, † Geraardsbergen 9 nov. 1818), van wie geb. te Geraardsbergen :

1) **Catharina,** ° 7 oktober 1806, † ibid. ongeh. 28 februari 1829;
2) **Charlotte,** ° 17 augustus 1808, × Geraardsbergen 1 mei 1833 met *Alexander de Backer,* kruidenier, (° Geraardsbergen 24 maart 1803, z. Charles, kuiper, en Marie Elise Bruyneel); zij † Geraardsbergen 2 mei 1839;
3) **Sophie,** ° 9 maart 1809;
4) **Adolf,** ° 24 februari 1811, † ibid. 6 oktober 1811;
5) **Octavie,** ° 25 augustus 1812, † ibid. ongeh. 10 november 1837;
6) **Melanie,** ° 29 mei 1814, † ibid. 12 april 1817;
7) **Jean-Xavier,** ° 14 juni 1816, † ibid. 7 juni 1817;
8) **Aimé Fortuné,** ° 25 maart 1818, † ibid. 15 augustus 1818.

Uit een tweede huwelijk, te Geraardsbergen op 22 juni 1819 met *Maria Theresia van Damme* (° Geraardsbergen 28-8-1783 van Henri en Anna Maria Covens (8-bis) en † ibid. 26 april 1854) werden geboren, eveneens te Geraardsbergen :

9) **Melanie,** ° 5 januari 1820, † 1 oktober 1820;
10) **Isidoor,** ° 15 september 1821, bakker, × Geraardsbergen : 1) 18 november 1846 *Anna Maria Soudan* (° Geraardsbergen 27-2-1822 van Willem en Anna van den Hauten en er † 18-10-1855), van wie geboren te Geraardsbergen :
    a) *Maria Theresia Clementina,* ° 4 september 1874, × Geraardsbergen 6 september 1871 met *Jan-Frans Defosse,* winkelier, en † ibid. 24 juni 1876;
    b) *Cyrillus,* ° 4 december 1849, bediende, † ongeh. ibid. 21 maart 1874;
    c) *Maria Anna,* ° 31 oktober 1851, × Geraardsbergen 14 januari 1874 met *Adolf Paquay,* schoenmaker (° Geraardsbergen 27-4-1847); zij † ibid. 17 oktober 1925;
    d) *Josephus Camillus,* ° 8 januari 1854 en † 31 juli 1854.

Na het overlijden van zijn eerste vrouw hertrouwt Isidoor Van Lul Geraardsbergen 18 juni 1856 met zijn schoonzuster *Virginie Soudan* (die † Geraardsbergen 21-8-1866) en † Geraardsbergen 4 maart 1898.

11) **Vital Desiderius,** volgt sub X;
12) **Maria Silvia,** ° 20 december 1822, † 24 februari 1826.

X. — **VITAL DESIDERIUS VAN LUL,** ° Geraardsbergen 13 januari 1824, bakker te Geraardsbergen, waar hij † 21 maart 1874. Was × ibid. 17 juli 1851 met *Sedonia Catharina de Bolster* (° Geraardsbergen 31 mei 1823 van Carolus en Maria van Eesbeke en † ibid. 5 oktober 1868), van wie geboren te Geraardsbergen :

1) **Rosa de Lima,** ° 29 augustus 1852, † Geraardsbergen 19 september 1915. Was er × 3 juli 1895 met *Petrus Jozef van den Driessche,* kleermaker (weduwnaar van Maria Hortense Willems en van Maria Rosalia Leonie Wittenbergh);
2) **Leon Ernest,** ° 1 april 1854, beeldhouwer, circa 1930 † Boston, U.S.A. Was gehuwd : 1) met *Delphine van den Berghe* (° Steenhuize van Bernard en Francisca van Wayenberghe, landbouwers en † Geraardsbergen 10-8-1883, oud 25 jaar); 2) met *Elisa Plaitsier* (° Geraardsbergen en † Boston), van wie :
    a) *Augustus Ghislenus,* ° 5 januari 1887 te Geraardsbergen, jong gestorven.
    b) *Celina,* ° circa 1890, × Boston met *N. Noterman,* chocoladefabrikant;
3) **Emile Joseph,** ° 15 januari 1856, stadsbediende te Geraardsbergen, waar † ongeh. 27 september 1917;
4) **Jules,** volgt sub XI;
5) **Ludovica Francisca,** ° 27 januari 1860, kantwerkster, × Geraardsbergen 2 mei 1890 met *Karel Hendrik Neyt,* bediende (° Zottegem 29-3-1865 van Karel en Johanna van der Haegen); zij † ibid. 7 augustus 1894;
6) **Celina Rosalie Ghislena,** ° 8 september 1861 en † 6 maart 1863;

(8-bis) Zie Eigen Schoon en De Brabander, 1933, blz. 294, gen. Covens.

7) **Firmin,** ° 13 november 1863, haarkapper te Etterbeek, waar † 1-10-1938. Was gehuwd 1889 Geraardsbergen met *Louise Marie Begeren,* lerares (° Doornik 1865 van Jan en Catherina Gits), van wie een zoon geboren te Geraardsbergen:
   a) *Robert Georges,* ° 6 september 1890, hoofdingenieur bij de Buurtspoorwegen × Alveringem 22 juni 1919 met *Lucretia Deeren,* ° Alveringem 15-11-1896, zonder kinderen.
8) **François,** ° 15 februari 1866, koolmijnbediende, † Pommeroeul 18 december 1956. Was er gehuwd op 30 mei 1891 met *Anna Marie Tournay* (° Pommeroeul 22-2-1867, † ibid. 22-7-1939), van wie geb. te Pommeroeul:
   a) *Lucien Leon,* herbergier, ° 15 februari 1893, † Pommeroeul 27-3-1949); was er × 20-8-1919 met *Olympe Angélique Rimaux* (° Pommeroeul 13-11-1895), van wie geb. te Pommeroeul:
      i) *Anita Bertha,* ° 8-7-1925, × Pommeroeul 20-7-1946 met *Jean-Charles-Louis-Joseph-Jules Mathieu* (° Doornik 14-7-1923);
      ii) *Lena Clara,* tweelingzuster, × Pommeroeul 22-12-1951 met *Marc-Ernest-Louis-Auguste Brassart* (° Hautrage 21-7-1928).

XI. — **JULES VAN LUL,** ° Geraardsbergen 4 mei 1857, herbergier en mandenmaker, later beschuitbakker, † ibid. 19 april 1924; was × : 1) Geraardsbergen 18-9-1878 *Justine Charlotte Ghislena Van der Kelen* (° Geraardsbergen 18-12-1859 van August en Virginie Plaitsier en † ibid. 17-1-1901), van wie geboren te Geraardsbergen:

1) **Vital August,** volgt sub XII;
2) **Alfons,** ° 27 januari 1881, fotograaf, † Schaarbeek 25 mei 1917; × Geraardsbergen 25 maart 1908 *Adela Rosalie Stevens* (° Geraardsbergen 15.3 1884 van Theofiel en Mathilde Christiaens);
3) **Maria Martha Ghislena,** ° 26 januari 1883, † Godarville 5-2-1959, ongeh.;
4) **Gabriëlla,** ° 16 juni 1891, † Geraardsbergen 26 mei 1893.

Hij × : 2) Geraardsbergen 24 mei 1905 met *Victorina de Galan,* kleermaakster (° Geraardsbergen 31-8-1873 van Augustinus en Rosalie Leunaert), weduwe van Petrus Joannes De Rouck.

XII. — **VITAL AUGUST VAN LUL,** ° Geraardsbergen 12 juli 1879, × Geraardsbergen 8 april 1904 met *Marguerite Ghislena Matthys* (° Geraardsbergen 23-3-1881 van Charles Louis en Maria Merckaert, en † Godarville 11-11-1959), van wie geboren te Geraardsbergen:

1) **Edgard Jules,** ° 23 februari 1905, boekhouder bij de R.M.Z., × Godarville 26-2-1935 met *Cecile Bille* (° Godarville 22 november 1908);
2) **Victor Marcel,** ° 7 januari 1908, directeur der filiale van de Banque de Bruxelles te Pont-à-Celles, × Godarville 9-7-1932 met *Simone Loison* (° Manage 15 augustus 1909), van wie geb. te Godarville:
   a) *Raphael,* ° 23 mei 1934, bediende te Brussel, × Pont-à-Celles 12-8-1955 *Michèle van de Wiele* (° Pont-à-Celles 6 juni 1935); uit de echt gescheiden op 25 juni 1960; hertrouwd te Pont-à-Celles 28-6-1960 met *Josette Rassart* (° ibid. 25-8-1937), van wie geb. te Haine St Paul:
      i) *Stephane,* ° 5 augustus 1960;
   b) *Claude,* ° 7 september 1938, bankbediende, × Haine St Pierre 10-12-1960 met *Armande Lecomte,* van wie geb. te Haine St Paul:
      i) *Anne,* ° 11 september 1961.

Vital August vestigde zich in 1909 te Havré waar hij samen met zijn schoonbroer Emile Matthys, die daar gevestigd was als fietsenmaker, en zekere Georges Druart, uit Bergen, op 14 mei 1909 onder de firma « VAN LUL, MATTHYS & C° » een luciferfabriek stichtte, waarvan hij, als boekhouder en voornaamste geldschieter, de leiding had. De vennootschap legde zich vooral toe op de uitvoer naar Engeland, doch overleefde de eerste wereldoorlog niet. Nadien werd hij directeur in een fabriek in de omgeving en overleed te Godarville op 2 januari 1956.
Te Havré werd nog geboren:

3) **Georges,** ° september 1910, bankbediende, ongehuwd te Godarville.

IV-bis. — **BERTHEL VAN LIL,** × Geraardsbergen 9 juli 1613 met *Joanna van (den) Haute,* van wie geb te Geraardsbergen :

1) **Adriaan,** volgt sub V;
2) **Joanna,** ° 9 juni 1616;
3) **Petronilla,** ° 24 december 1618;
4) **Margareta,** ° 14 april 1621;
5) **Judoca,** tweelingzuster;
6) **Egidius,** volgt sub V-bis;
7) **Jan,** × *Judoca de Backere,* die vóór haar man † Geraardsbergen 15-11-1668. Ze lieten volgende kinderen na, geb. te Geraardsbergen :
   a) *Antonius,* ° 6 november 1651, † Geraardsbergen 13 november 1729; was er × 10 juni 1684 met *Elisabeth van den Bossche* (die † Geraardsbergen 31-12-1728), van wie geb. te Geraardsbergen :
      i) *Catharina,* ° 25-10-1680, × Geraardsbergen 13-6-1703 *Jan-Martijn Monier* en † ibid. 16-6-1726;
      ii) *Adriana,* ° 1-5-1685;
      iii) *Laurentius,* ° 11-3-1688;
      iv) *Adrianus,* ° 12-5-1692;
      v) *Guillelmus,* tweelingbroeder;
      vi) *Petronilla Francisca,* ° 1-7-1695;
      vii) *Maria,* ° 15-12-1697, † Geraardsbergen 5-4-1781 als weduwe;
      viii) *Maria Angelina,* ° 13-8-1700, × Geraardsbergen 2-2-1721 *Jan-Baptist de Mayere* (die † Geraardsbergen 23-9-1792 na een 2e huwelijk);
   b) *Anna,* ° 27 januari 1655;
   c) *Barbara,* ° 3 augustus 1656; × Geraardsbergen 14-9-1679 *Andreas de Mol.*

V. — **ADRIAAN VAN LIL** (9), was gevestigd te Moerbeke, × met *Margareta Merckaert,* van wie geboren te Moerbeke :

1) **Carolus,** ° 8 juni 1639, × 1) *Marie Dierickx,* van wie geb te Moerbeke :
   a) *Maria,* ° 5-2-1687, × met *Jan Wayenberg.*
   Hij hertrouwde te Moerbeke op 24 april 1691 met *Jacobina Demol,* die † ibid. 6-1-1719.
2) **Philippus,** ° 5 februari 1642;
3) **Adriaan,** ° 9 december 1644, × Moerbeke 18 juni 1672 met *Anna de Rouck,* van wie geb. te Moerbeke :
   a) *Judocus,* ° 10-3-1673;
   b) *Maria,* ° 14-8-1674, jong gestorven;
   c) *Maria,* ° in 1677;
   d) *Philippus,* ° 3-5-1680;
   e) *Joannes,* ° 2-11-1681;
   f) *Catharina,* ° 25-8-1683.
   Na de dood van zijn vrouw (Moerbeke 18-6-1672) hertrouwde hij in dezelfde gemeente 14 januari 1687 met *Petronella Duffeleers* (die † Moerbeke 9-5-1695), van wie geb. eveneens te Moerbeke :
   g) *Petronella,* ° 6-1-1691;
   h) *Elisabeth,* ° 17-9-1693; × Moerbeke : 1) 17-5-1708 *Sebastiaan Brynaerts* (die † Moerbeke 5-6-1710); 2) 1-9-1714 *Martinus Colens;*
   i) *Joanna,* ° 11-4-1688;
4) **Paschasia,** ° 9 april 1646;
5) **Gerardina,** ° 19 maart 1647.

V-bis. — **EGIDIUS VAN LUL,** ° Geraardsbergen 26 februari 1623, † ibid. 24 februari 1676, was er × 1) *Joanna van Cauwenbergh* (die † Geraardsbergen 27 januari 1656), van wie geb. te Geraardsbergen :

---

(9) Arch. Moerbeke : Adriaan van Lil fs Bartholomeus koopt 1670 van Nicolaas de Mol voor 51 gulden de Schilbekenmeersch te Moerbeke, nevens Joos van Lil.

1) **Victor,** ° 8 januari 1648;
2) **Antonia,** ° 20 april 1649;
3) **Maria,** ° 12 februari 1653, × ibid. 8 september 1676 *Adriaan Claus* en † als weduwe ibid. 10 november 1716.

Egidius hertrouwde te Geraardsbergen op 7 juni 1656 met *Barbara van Vijl,* die aldaar overleed in kinderbed op 29 december 1674 en van wie geboren werden in dezelfde stad:

4) **Joannes,** ° 22 maart 1657, jong gestorven;
5) **Judocus,** ° 15 september 1659;
6) **Joannes,** ° 22 april 1662, jong gestorven;
7) **Adriaan,** volgt sub VI;
8) **Judoca,** ° 5 maart 1668, † als weduwe ibid. 2 juni 1767;
9) **Joannes,** ° 16 mei 1669;
10) **Joanna,** ° 14 februari 1671.

VI. — **ADRIAAN VAN LUL,** ° Geraardsbergen 23 maart 1665, × ibid. 27 januari 1686 met *Anna Neerhof, alias Bascourt,* die vóór haar man † ibid. 3 augustus 1720, van wie geboren te Geraardsbergen:

1) **Judocus,** volgt sub VII;
2) **Nicolaes,** ° 28 februari 1691;
3) **Joanna Catharina,** ° 1 juni 1697, × ibid. 17 september 1736 *Petrus Rivoi.*

VII. — **JUDOCUS VAN LUL,** ° Geraardsbergen 31 maart 1686, × ibid. 22 juni 1710 met *Anna de Freer,* die als weduwe overleed in dezelfde stad op 3 mei 1761 en van wie geboren te Geraardsbergen:

1) **Adriaan,** ° 21 maart 1711;
2) **Catharina,** ° 29 januari 1713;
3) **Anna Clara,** ° 4 april 1714;
4) **Jan-Baptist,** volgt sub VIII;
5) **gnes Antonia,** ° 25 januari 1720;
6) **Maria,** ° 2 juli 1723;
7) **Joanna Francisca,** ° 12 juni 1727.

VIII. — **JAN-BAPTIST VAN LUL,** ° Geraardsbergen 25 oktober 1716, × ibid. 6 mei 1752 met *Maria Francisca Cools,* van wie:

1) **Joanna Catharina,** kantwerkster, geb. Aalst 30 januari 1753, gehuwd met *Gaspard Dara,* overleden te Geraardsbergen op 4 januari 1808;
2) **Jaspaert Judocus,** volgt sub IX;
3) **Petrus,** volgt sub IX-bis;
4) **Carolina Ludovica,** ° Geraardsbergen 18 januari 1758, † ongeh. ibid. 29 november 1834;
5) **Anna Maria,** ° Geraardsbergen 5 maart 1760, † ongeh. ibid. 4 maart 1837;
6) **Adriaan,** ° Geraardsbergen 3 februari 1763, jong gestorven;
7) **Bernardina,** ° Geraardsbergen 3 juni 1764, † ongeh. ibid. 9 april 1791;
8) **Adriaan,** ° Geraardsbergen 19 september 1765, kleermaker, † ongeh. ibid. 31 januari 1812.

IX. — **JASPAERT JUDOCUS VAN LUL,** kleermaker, geboren te Aalst 31 juli 1754, overleed te Geraardsbergen op 4 januari 1829 (10). Was te Geraardsbergen gehuwd: 1) 8 april 1777 met *Maria Catharina de Maerschalck,* die aldaar † 5 november 1785 en van wie geboren te Geraardsbergen:

1) **Jan-Baptist,** ° 19 juni 1778;
2) **Maria Judoca,** ° 18 februari 1781;

---

(10) Vermoedelijk in de wandeling « Joos » geheten, wat door sommige scribenten neergepend werd als « Joseph », zo naar aanleiding van de aankoop van een huis op 12 november 1778 door « Joseph van Lul » die echter « Jaspaert Judocus » naamtekent.

3) **Adriaan,** ° 9 december 1783;
4) **Sebastiaan,** ° 25 april 1785.

Uit een tweede huwelijk op 8 januari 1791 met *Anna Maria Ghijsbrecht* (° Zottegem) werden geboren, eveneens te Geraardsbergen:

5) **Jan-Baptist,** ° 20 oktober 1791;
6) **Adriaan,** ° 15 april 1793, kleermaker, † Geraardsbergen 6 januari 1871, aldaar × 24 october 1816 met *Catharina de Mulder* (° Geraardsbergen 17 april 1793 van Jan-Baptist en Maria Prové en er † 8 maart 1878), van wie geboren te Geraardsbergen:
   a) *Maria,* ° 19 februari 1818, † ibid. 6 juni 1821;
   b) *Antoinette,* ° 27 november 1819, † ibid. ongehuwd 24 maart 1892;
   c) *Joanna,* ° 27 juli 1821, × ibid. 2 februai 1848 met *Odo van den Berghe;*
   d) *Maria,* ° 1 juli 1823, † ibid. 30 maart 1905. Was gehuwd met *Adolf Daver,* smid.
   e) *Prosper,* ° 18 december 1824, † ibid. 28 juli 1825;
   f) *Adèle,* ° 4 juli 1826, † ibid. 9 januari 1827;
   g) *Rosalie,* ° 17 november 1727, † ibid. ongehuwd 12 januari 1906;
   i) *Prosper,* ° 17 maart 1831, † ibid. 4 december 1831;
   j) *Petrus,* ° ibid. 21 october 1832, † ibid. 11 januari 1833;
   k) *Franciscus,* tweelingbroeder, † ibid. 3 april 1833;
   l) *Anastasia,* ° 13 maart 1834, † ibid. ongehuwd 24 april 1905;
7) **Pierre,** ° 4 Messidor VII, † ibid. 15 Pluviose XI.

IX-bis. — **PETRUS VAN LUL,** ° Geraardsbergen 28 maart 1756, schoenmaker in de Steenstraat, † ibid. 8 october 1842. Was × Geraardsbergen 27 juli 1776 met *Isabella Duwijn,* van wie geboren in die stad:

1) **Jan-Baptist,** ° 3 februari 1777;
2) **Maria Francisca,** ° 13 maart 1779, † ibid. 3 februari 1845; was er × 9 april 1817 met *Jan-Baptist van Ongheval,* wever;
3) **Judocus,** ° 21 augustus 1781;
4) **Josephus,** ° 11 maart 1783;
5) **Isabella,** ° 6 maart 1786, spillewerkster, † ongehuwd ibid. 12 augustus 1866. Had als natuurlijke kinderen, geb. te Geraardsbergen:
   a) *Desideer,* ° 30 januari 1814;
   b) *Alexander,* ° 31 mei 1827, † ongeh. Geraardsbergen 10 augustus 1866;
6) **Anna,** ° 1 juni 1788;
7) **Adriana,** ° 15 september 1790, † ibid. 11 mei 1857. Was aldaar × : 1) 12 december 1820 met *Joannes Pilat,* werkman, die † ibid. 25 juni 1829; 2) 4 april 1835 met *Carolus van de Pontseele;*
8) **Maria Anna,** ° 3 april 1793, † ibid. 29 januari 1871; was aldaar × 23 mei 1823 met *Donatus van der Heyden* (° Maria-Lierde 15 maart 1793);
9) **Alexander,** volgt sub X;
10) **Nathalie,** ° 13 december 1798, † ibid. 4 januari 1871; was aldaar × 27 november 1823 met *Frans Bourlau,* wever.

X. — **ALEXANDER VAN LUL,** ° Geraardsbergen 15 januari 1796, werkman, † ibid. 31 maart 1879. Was aldaar × 20 juni 1820 met *Isabella de Roy,* spinster (° Schendelbeke 29-2-1796 van Jozef en Maria Cath. van der Beken en † Geraardsbergen 30-1-1867), van wie geboren te Geraardsbergen:

1) **Anna,** ° 22 maart 1821, † ibid. 27 maart 1821;
2) **Berlinde,** ° 19 mei 1822, † ibid. 27 januari 1899, × ibid. 29 september 1849 met *Angelus Pennewaert* (° Overboelare 17 mei 1825);
3) **Elisius,** ° 17 maart 1825, † ibid. 26 maart 1825;
4) **Franciscus,** ° 29 januari 1826, † ibid. 8 februari 1826;
5) **Anna,** ° 12 april 1827, † ibid. 28 januari 1926; was × aldaar 27 januari 1849 met *Petrus Saerens* (° Geraardsbergen 7 juni 1819, † ibid. 1 januari 1906), kleermaker;
6) **Amelia,** ° 15 juni 1829, × ibid. 14 augustus 1858 met *Frans Lallemand* (° Geraardsbergen 12 januari 1827);

7) **Barbara,** ° 10 september 1823, sterf ongehuwd Geraardsbergen 17 september 1907;

8) **Cecilia,** ° 22 november 1837, † ibid. 29 derzelfde maand.
9) **Carolus Jozef,** volgt sub XI.

XI. — **CAROLUS JOZEF VAN LUL,** ° Geraardsbergen 14 oktober 1841, schoenmaker, overleed te Geraardsbergen op 14 september 1880. Was er gehuwd op 12 mei 1871 met *Maria van Coetsem* (kantwerkster geb. Geraardsbergen 11 mei 1848 van Adriaan en Maria Geerts, en er † 2 december 1924), van wie geboren te Geraardsbergen :

1) **Bertha,** ° 6 juli 1872, † ibid. 28 december 1874;
2) **Nestor,** ° 7 mei 1876, † ibid. 5 maart 1877;
3) **Elisa,** ° in 1878, † ibid. 10 februari 1879, oud 10 maand;
4) **Rachel Ghislena,** ° 8 januari 1874, † ibid. 2 januari 1912; was aldaar × 5 juni 1896 met *Ferdinand Vergaert,* fabriekwerker (° Gent 29 april 1871, † Geraardsbergen 17 november 1921);
5) **Félicité Ghislena,** ° 17 december 1869, × aldaar 24 juli 1890 met *Petrus Thijs,* fabriekwerker;
6) **Alfons,** volgt sub XII;
7) **Marguerite,** ° 16 maart 1878, × aldaar 7 december 1900 met *Arthur Pauwels,* herbergier (° Geraardsbergen 16 april 1873 en er † 1 juni 1925).

XII. — **ALFONS VAN LUL,** ° Geraardsbergen 4 maart 1875, werkman, × Geraardsbergen 1 october 1897 met *Adeline Goossens* (° Geraardsbergen 19 september 1875 van Petrus en Virginie de Nauw), van wie, te Geraardsbergen, behalve de twee oudste :

1) **Gustaaf,** ° Onkerzele 3 december 1895, spoorwegarbeider, × Geraardsbergen 2 mei 1919 met *Jeanne de Clercq* (° Geraardsbergen 27 mei 1897);
2) **Leopold Ghislenus,** ° Onkerzele 11 februari 1898, × Geraardsbergen 5 mei 1922 met *Marie Leontine de Pril* (° Overboelare 27 juli 1902);
3) **Philomena,** ° 11 juli 1901, × Geraardsbergen 19 oktober 1923 met *Leopold Verhaeghe* (° Ninove 20 november 1899);
4) **Emilie,** ° 11 september 1903, † Geraardsbergen 19 januari 1907;
5) **Rachel,** ° 24 oktober 1906, × Overboelare 28 augustus 1931 met *René de Vleeschauwer* (° Geraardsbergen 1 april 1903);
6) **Isidoor,** ° 8 januari 1909, × Geraardsbergen 4 oktober 1929 met *Rosa Hermina Limbourg* (° Viane 6 mei 1908);
7) **Ferdinand Désiré,** ° 9 maart 1911;
8) **Honoré,** ° 27 juli 1913, † Geraardsbergen 12 augustus 1913;
9) **Marcel,** ° 2 mei 1919, † Geraardsbergen 21 maart 1921;
10) **Suzanne,** ° 5 april 1922.

IVter. — **JONAS VAN LUL,** † Geraardsbergen 4 augustus 1647. Was × : 1) *Maria Flameng* van wie geb. te Geraardsbergen :

1) **Anthonette,** ° 5 juli 1626;
2) **Jacoba,** ° 13 april 1628, q. 1647;
3) **Catharina,** ° 20 september 1629.

Hertrouwde met *Maria Berens,* van wie geb. eveneens te Geraardsbergen :

4) **Pieter,** ° circa 1637;
5) **Jan,** volgt sub V.

V. — **JAN VAN LUL,** ° circa 1638, † Geraardsbergen 1 oktober 1688. Was × : 1) Geraardsbergen 28 januari 1663 met *Maria van den Dooren* (die zinneloos † Geraardsbergen 25-2-1676), van wie geb. te Geraardsbergen :

1) **Joannes,** ° 28 november 1663;
2) **Maria,** ° 22 juli 1666, × Geraardsbergen 14 april 1696 met *Franciscus Webbegeert.*

Hertrouwde te Geraardsbergen 22 juli 1676 met *Judoca van den Steene* (die er † 10 augustus 1700), van iwe geb. te Geraardsbergen :
3) **Petrus,** volgt sub VI;
4) **Anna,** ° 1 november 1679.

VI. — **PETRUS VAN LUL,** ° 8 september 1677, vedelspeler, † Geraardsbergen 6 februari 1728. Was er × 6 september 1705 met *Godelieve de Mulder* (die † ibid. 31 januari 1726), van wie geb. te Geraardsbergen :

1) **Maria Anna,** ° 11 januari 1707;
2) **Adrianus,** ° 31 augustus 1708;
3) **Jan-Baptist,** ° 30 september 1709;
4) **Maria Martina,** ° 20 mei 1714;
5) **Martinus Josephus,** ° 24 oktober 1716;
6) **Joanna Francisca,** ° 31 augustus 1718;
7) **Martinus,** ° 6 februari 1722.

III-bis. — **JONAS VAN LILLE,** vermoedelijk zoon van Jan fs Pieter, was vader van :

IV. — **JOANNES VAN LILLE,** × Geraardsbergen 17 november 1619 *Joanna Berlot,* van wie geb. te Geraardsbergen :

1) **Jonas,** ° 15 september 1620, † ibid. 12 juni 1684;
2) **Joos,** volgt sub V;
3) **Joanna,** ° 28 juli 1625;
4) **Guillelmus,** ° 2 januari 1628;
5) **Joannes,** bijgenaamd DONDER, « apparitor », † Geraardsbergen 29 januari 1691, was er × 3-2-1656 met *Anna Boxstaels* (die † Geraardsbergen 18-2-1691 « vidua Joannis Donder »), van wie geb. te Geraardsbergen :
   a) *Adriana,* ° 1 januari 1660;
   b) *Paschasius,* ° 14 januari 1662.

V. — **JOOS VAN LIL,** ° Geraardsbergen 17 april 1623, × *Livina Hermans,* officier van de baljuw te Moerbeke, waar geboren (behalve de oudste) :

1) **Nicolaas,** ° Geraardsbergen 19 februari 1654, × Geraardsbergen 2 mei 1683 *Joanna Keuterickx,* en er † 11 mei 1704 vóór zijn vrouw;
2) **Jaacq,** volgt sub VI;
3) **Maria,** ° 25 februari 1658, † ibid. 16 juni 1740, was er × 3 februari 1682 *Jan Baptist Boidin,* al. *Boddin;*
4) **Adriana,** ° 2 juni 1661;
5) **Petronella,** ° 3 augustus 1663;
6) **Joannes,** ° 14 september 1665;
7) **Philippus,** ° 17 april 1668.

VI. — **JAACQ VAN LIL,** ° Moerbeke 25 januari 1656, × ibid. 16 oktober 1685 *Josyne Diependaele,* van wie geb. te Moerbeke :

1) **Elisabeth,** ° 20 januari 1688, † ibid. 7 juni 1776, was er × 16 augustus 1710 *Andreas van der Cammen,* die † Moerbeke 24 maart 1745;
2) **Cornelis,** ° 22 april 1695, × Moerbeke 23 november 1717 *Jenne Cools,* en er † 8 maart 1720; uit zijn huwelijk werden geb. te Moerbeke :
   a) *Jacobus,* ° 5 februari 1718, † ibid. 15-10-1781, was er × 28-8-1764 *Maria Anna Leirens,* uit Bever, van wie geb. te Moerbeke :
      i) *Joanna Catharina,* ° 18-9-1765, landbouwster, ongeh. cit. 1834;
      ii) *Adriaan,* ° 15-9-1767, landbouwer, ongeh. cit. 1834;
      iii) *Benedictus,* ° 3-12-1770;
      iv) *Nicolaas,* ° 30-1-1773;
      v) *Dorothea,* ° 29-8-1775;
      vi) *Anthoon,* † als kind op 20-8-1786;
   b) *Jan-Baptist,* ° 30 januari 1719.

Na de dood van zijn vrouw hertrouwde Jaacq van Lil met *Adriana Delege*, al. *van Lee*, van wie geb. eveneens te Moerbeke:

3) **Jan-Baptist,** ° 30 juli 1706;
4) **Jacobus,** voltg sub VII.

VII. — **JACOBUS VAN LIL,** ° Moerbeke 8 oktober 1703, × *Barbara Wasteels*, van wie geb. te Moerbeke:

1) **Adriaan,** volgt sub VIII;
2) **Barbara,** ° 10 november 1730, × Moerbeke 17-6-1762 *Egidius de Nayer*, die † ibid. 30-11-1791, weduwnaar;
3) **Maria Christina,** ° 19 oktober 1733, † ibid. 13-3-1803, was er × 27-4-1756 *Anthoon van der Putten*, uit Onkerzele;
4) **Josina,** ° 8 februari 1736, × ibid. 22 september 1757 met *Jacobus Bijl*, landbouwer, die † Moerbeke 7-12-1810. Zij † in haar woning aan de Heuverstrate 9-12-1806.
5) **Jacobus,** ° 6 december 1738, † Moerbeke 15 oktober 1781, als landbouwer. Was gehuwd met *Maria Anna Leerinck*, van wie geboren te Moerbeke:
   a) *Joanna Catharina*, ° 18 september 1765;
   b) *Adriaan*, ° 15 september 1767;
   c) *Benedictus*, ° 31 december 1770, stierf ongehuwd als landbouwer te Moerbeke op 10 december 1828;
   d) *Nicolaas*, ° 30 januari 1773;
   e) *Dorothea*, ° augustus 1775.

VIII. — **ADRIAAN VAN LIL,** ° Moerbeke 14 augustus 1728, × Geraardsbergen 12 mei 1761 met *Elisabeth van Cauwenbergh* (die † Denderwindeke 5 februari 1782, oud 46 jaar); hij vestigde zich te Denderwindeke waar geboren werden en gedoopt:

1) **Jacobus,** volgt sub IX;
2) **Maria Joanna,** ° 12 juni 1764;
3) **Maria Theresia,** ° 7 augustus 1766, × Moerbeke: 1) 9-1-1790 *Adrianus Mahaudens*, uit Galmaarden; 2) 7-5-1793 *Petrus Joannes de Nauw;*
4) **Maria,** ° 21 juni 1769, † ibid. 17 juli 1769;
5) **Cornelius,** volgt sub IX-bis;
6) **Joanna-Petronilla,** ° 8 maart 1774, × ibid. 23 juni 1793 *Carolus Rampelberg*;
7) **Benedicta,** ° 5 april 1777, × ibid. 30 Pluviose VIII *Jan de Moor*.

IX. — **JACOBUS VAN LUL,** ° Denderwindeke 1 juni 1762 en er † 22 september 1807. Was er × 9 mei 1786 met *Adriana Maesfranckx*, van wie geboren te Denderwindeke:

1) **Henricus,** ° 1787, † ibid. 21 januari 1789;
2) **Livinus,** ° 1790, † ibid. 12 mei 1796;
3) **Petronella,** ° 21 januari 1792;
4) **Cornelius,** ° 11 januari 1794, † ibid. 18 mei 1796;
5) **Paulus,** ° 25 augustus 1796, werkman, † Tollembeek 6 februari 1846; er × 8 december 1835 met *Jeanne Catharina van Belle*, spinster, van wie geb. te Tollembeek:
   a) *Marie-Thérèse*, ° 24 januari 1836, † ibid. 20 november 1845;
   b) *Vincentius*, ° 19 februari 1838:
6) **Gerardus,** ° 1798, gehuwd met *Sophie Schoonjans* (° circa 1808) van wie één kind:
   a) *Lucia*, ° Denderwindeke 26 maart 1843, † ibid. ongehuwd 28 oktober 1932;
7) **Egidius,** ° 25 januari 1799, † ibid. 9 oktober 1854; aldaar gehuwd 7 mei 1827 met *Sophie Goossens* (° Denderwindeke 18-8-1800 en † ibid. 13-11-1890), van wie geboren te Denderwindeke:

a) *Petrus,* ° 17 augustus 1827, † ibid. ongehuwd 25 juli 1907;
b) *Amelia,* ° 17 october 1829;
c) *Maria Joanna,* ° 11 october 1832, † ibid. ongehuwd 3 september 1853;
d) *Joanna Catharina,* ° 10 maart 1836, † ibid. ongehuwd 25 februari 1858;
e) *Theresia,* ° 12 juli 1839, † ibid. ongehuwd 6 juni 1907;

8) **Monica,** ° circa 1801, gehuwd met *Amandus Foucaert.*

IX-bis. — **CORNELIUS VAN LUL,** ° Denderwindeke 19 maart 1771, werkman, × Geraardsbergen 24 april 1796 met *Josyne Felix,* van wie geboren te Geraardsbergen :

1) **Franciscus,** ° circa 1796, werkman, † ongeh ibid. 25 juli 1854, oud 58 jaar;
2) **Pierre,** ° 9 Pluviose VI, † 17 Ventose VII;
3) **Theresia,** ° 12 mei 1801, † ibid. 18 oktober 1852; was gehuwd te Geraardsbergen 24 december 1835 met *Constant Franceus,* wever (° Geraardsbergen 7 mei 1795);
4) **Pierre,** volgt sub X;
5) **Joannes,** ° 18 mei 1806, werkman, × Geraardsbergen 8 augustus 1829 met *Félicité-Rosalie van Eesbeken* (° Galmaarden 11-7-1805), van wie geboren te Geraardsbergen :
   a) *Leo,* ° 26 februari 1829, † ibid. 4 maart 1831;
6) **Colette,** ° 24 april 1809, † ongeh, ibid. 11 april 1847;
7) **Pauline,** ° 22 mei 1811, † ibid. 10 september 1812;
8) **Sophie,** ° 2 0december 1805.

X. — **PIERRE VAN LUL,** ° Geraardsbergen 8 december 1803, gehuwd te Overboelare 1 december 1826 met *Rosalie de Ro* (° Overboelare 6-9-1805, † ibid. 7-3-1848), van wie geboren te Overboelare :

1) **Amelia,** ° 17 april 1827;
2) **Petrus,** ° 2 september 1829, † ibid. ongehuwd 18 februari 1876;
3) **Charles-Louis,** ° 15 november 1831, × ibid. 26 september 1866 met *Francisca Maesfranckx* (° Overboelare 11-9-1826, † ibid. 19.7.1908) en † zonder nakomelingen te Overboelare op 3 mei 1906;
4) **Franciscus,** ° 30 januari 1834, † ibid. 8 oktober 1834;
5) **Theresia,** ° 28 september 1836, † ibid. 23 november 1878;
6) **Francis,** ° 6 februari 1840, † ibid. ongehuwd 21 oktober 1903;
7) **Joannes,** volgt sub XI;
8) **Anna-Maria,** ° 13 augustus 1844, † ibid. 15 november 1930; was aldaar gehuwd 22 mei 1872 met *Dominicus Berlengé* (° Herne 26-1-1844 en † Overboelare 15-7-1938).

Na het overlijden van zijn vrouw hertrouwde Pierre van Lul te Overboelare op 11 januari 1850 met *Sophie Bourguignon* (° Overboelare 18-12-1811, † ibid. 5-1-1877), van wie geboren eveneens te Overboelare :

9) **Gustaaf,** volgt sub XI-bis;
10) **Leonie,** ° 18 september 1855, † ibid. 1 december 1855.

XI. — **JOANNES VAN LUL,** ° Overboelare 12 februari 1843, en er overleden 1 maart 1887. Was aldaar gehuwd 27 september 1865 met *Aldegonde de Gallan* (° Overboelare 26-6-1843), van wie geboren te Overboelare :

1) **Clementia,** ° 1865, † Overboelare 6 juni 1867;
2) **Alfons,** ° 22 oktober 1869, † ibid. 6 oktober 1872;
3) **Petrus,** volgt sub XII;
4) **Celina,** ° 31 oktober 1870, † ibid. 26 juli 1872;
5) **Clementina,** ° 19 februari 1873, × Overboelare 11 december 1896 *Alexander Mangelinge* (° Viane 10-2-1868);
6) **René,** ° 24 september 1876, † ibid. 14 mei 1877;
7) **Leonie,** ° 16 oktober 1878, † negen dagen oud.
8) **Franciscus,** ° 10 februari 1881, † ibid. 10 juli 1882;
9) **Julia,** ° 11 mei 1883, † ibid. 7 juni 1885.

XII. — **PETRUS VAN LUL,** ° Overboelare 20 januari 1867, werkman, overleden ibid. 6 januari 1906, was gehuwd met *Philomena Deurbroeck,* van wie geboren te Overboelare :

1) **Albert,** ° 20 april 1891, steengroefarbeider, × Geraardsbergen 13 februari 1914 met *Prudentia van Sterteghem* (° Geraardsbergen 6-5-1892), van wie geb. te Geraardsbergen :
   a) *Philomena,* ° 13 juni 1914;
2) **Julius,** ° 15 november 1893, × Geraardsbergen 2 januari 1920 met *Julia Maria van den Driessche* (° Geraardsbergen 29-10-1894);
3) **Edmond,** ° 10 februari 1898, steengroefarbeider, × Geraardsbergen 11 juli 1924 met *Irma van der Beken* (° Geraardsbergen 22-7-1901), van wie geb. te Geraardsbergen :
   a) *Julien Camille,* ° 22 augustus 1938;
4) **Lucien,** ° 30 april 1904, taxihouder, × Geraardsbergen 6 augustus 1932 met *Angèle Piron* (° Geraardsbergen 9-8-1910), van wie geboren te Geraardsbergen :
   a) *Julien Victor,* ° 9 december 1938, † ibid. 5 april 1941;
   b) *Vera,* ° 22 juli 1940;
   c) *Monique,* ° 17 mei 1942.

XI-bis. — **GUSTAAF VAN LUL,** ° Overboelare 13 september 1850, werkman, × Goeferdinge 13 april 1877 met *Eudalie Herregodts* (° Deftinge 20 juli 1843, † Goeferdinge 3 mei 1926). Hij † Goeferdinge 28 januari 1921; uit hun huwelijk werden geboren te Overboelare :

1) **Alfons,** ° 10 mei 1875, † Goeferdinge 25 april 1961, × Goeferdinge 20 november 1919 met *Madeleine Marie Perdieu* (° Ten Brielen, Belg. Komen 20-4-1891), van wie geboren te Goeferdinge :
   a) *Maria Julia Cornelia,* ° 9 januari 1920, × ibid. 13 februari 1945 met *Achiel Dehenau,* garagehouder te Blankenberge;
   b) *Achiel Albert,* ° 4 augustus 1922, ambtenaar;
   c) *André Albert,* ° 16 april 1930;
2) **Marie-Leontine,** ° 12 november 1877, × Overboelare 24 oktober 1902 met *Richard Jeseph Soetens* (° Overboelare 20 october 1875);
3) **Marie-Bertha,** ° 7 februari 1879;
4) **Vistorinus,** volgt sub XII;
5) **Maria Leopoldine,** ° 24 februari 1882, † ibid. 10 december 1882;
6) **Emma Ghislena,** ° 18 november 1883;
7) **Richard Jacobus,** ° 2 april 1887, † ibid. 2 juli 1887.

XII. — **VICTORINUS VAN LUL,** brouwersgast, ° 15 maart 1880, † Overboelare 22 oktober 1960, × Goeferdinge 11 mei 1900 met *Irma Maria van Liefferinge* (° Overboelare 3 augustus 1882), van wie geboren :

1) **Richard Jules,** ° Goeferdinge 16 november 1900, † Overboelare 3 april 1903;
2) **Nelly Gislena,** ° Goeferdinge 3 december 1901, † ibid. 21 maart 1902;
   Vestigde zich daarna te Overboelare waar nog geboren werden :
3) **Emma Ghislena,** ° 21 januari 1903, † ibid. 22 maart 1903;
4) **Robert Gustaaf,** ° 29 november 1905, wasserijhouder te St Jans-Molenbeek, × *Maria Yvonne Rateau,* van wie geb. te Brussel :
   a) *Odette Irma,* ° 9-5-1932, stenotypiste, × St Jans-Molenbeek 23-1-1954 met *Georges Jacques Van Vooren,* boekhouder (° Koekelberg 11-5-1951 van Edmond en Leonie Henriette Gosselin);
5) **Prosper François,** ° 24 november 1909, schrijnwerker te Brussel, × Geraardsbergen 3 april 1931 met *Suzanne Justine van der Haeghen* (° Geraardsbergen 19 november 1911), van wie geb. te Elsene :
   a) *Myriam,* ° 24 april 1943;
6) **Yvonne Gabriëlla,** ° 18 juni 1925, × augustus 1946 te Overboelare met *Terry Campion,* woont thans te Shrewsbury (G.-B.)..

Victorinus van Lul en Irma van Liefferinge bij hun diamanten bruiloft, met hun kinderen.

III-ter. — **N. VAN LIL,** waarschijnlijk zoon van Jan, gevestigd te Moerbeke en vader van :

1) **Judocus,** die † Moerbeke 24-1-1647, van wie geb. te Moerbeke :
   a) *Maeyken,* ° 14 maart 1594, † ibid. 28 juli 1652, was er × 29 januari 1619 *Roeland du Traisnoy* (die † Moerbeke 17-11-1650);
   b) *Adriana,* ° 20 juli 1609, † ibid. 23 maart 1668, was er × 30 augustus 1640 *Jacob de Schrevele* (die † Moerbeke 3-2-1691);
2) **Pieter,** volgt sub IV.

IV. — **PIETER VAN LIL,** die † Moerbeke 24 januari 1669, van wie geb. te Moerbeke :

1) **Simoen,** ° 30 april 1596;
2) **Simoeyne,** ° 2de Paasdag 1601;
3) **Pieryne,** ° 17 juli 1603;
4) **Philip,** volgt sub V.

V. — **PHILIP VAN LIL,** geb. na 1605, † Moerbeke 19 augustus 1656, was er × 24 november 1629 *Petronilla van der Meulen,* die † Moerbeke in mei 1666, van wie geb. te Moerbeke :

1) **Petrus,** ° 26 januari 1632, jong gestorven;
2) **Simoen,** volgt sub VI;
3) **Petronilla,** ° 25 juli 1638, † gehuwd 9 februari 1673, was × ibid. 28 september 1657 *Franciscus de Citer;*
4) **Petrus,** ° 14 oktober 1642;
5) **Judoca,** ° 9 januari 1646.

VI. — **SIMOEN VAN LIL,** ° Moerbeke 29 juni 1635, × *Maria Damens,* van wie geb. te Moerbeke :

1) **Lambertus,** volgt sub VII;
2) **Livina,** ° 10 december 1673.

VII. — **LAMBERTUS VAN LUL,** ° Moerbeke 31 mei 1671, † ibid. 27 februari 1735, was er × 12 april 1694 *Anna Paindavain,* die † Moerbeke 10 maart 1735, van wie geb. Moerbeke :

1) **Roeland,** voltg sub VIII;
2) **Maria Magdalena,** ° 3 oktober 170, was × ibid. 3 mei 1722 met *Joannes van Holle.*

VIII. — **ROELAND VAN LUL,** ° Moerbeke 22 januari 1699, was gehuwd : 1) Moerbeke 11 februari 1724 met *Catharina Talpaert,* van wie geb. te Moerbeke :

1) **Anna Catharina,** ° 10 januari 1727, † ibid. 10 december 1756, was × met *Cornelis van Herreweghe;*
2) **Catherina,** ° 23 november 1728;
3) **Joannes,** ° 1 januari 1730.

Na de dood van zijn vrouw hertrouwde hij met *Catharina Bienfait* (die † Moerbeke 17-5-1746), van wie nog geb. te Moerbeke :

4) **Joannes,** ° 2 december 1731;
5) **Petrus,** volgt sub IX;
6) **Andreas,** volgt sub IX-bis;
7) **Joanna Catharina,** ° 22 maart 1741;
8) **Anna Maria,** ° 5 augustus 1744.

Na de dood van zijn tweede vrouw hertrouwde hij met *Adriana Serlippens* (die na zijn dood hertrouwde met Pieter de Bruyne), van wie nog geb. te Moerbeke :

9) **Carola,** ° 19 januari 1748;
10) **Maria Theresia,** ° 25 december 1749, † Moerbeke 3 april 1802; was × ibid. : 1) 17-11-1775 *Joseph Carton* (uit Akren, die † Moerbeke 28-12-1794); 2) 14-6-1796 *Erasmus Gauquier* uit Everbeke;
11) **Joannes Josephus,** ° 24 februari 1753, stierf enkele maanden oud.

IX. — **PETRUS VAN LUL,** ° Moerbeke 20 december 1735, er × 24 augustus 1766 *Maria Catharina van der Putten,* uit Onkerzele, van wie geb. te Moerbeke :

-) **Adriana Francisca,** ° 1 november 1766;
2) **Petrus Joannes,** ° 29 juni 1769;
3) **Joannes,** ° 11 maart 1774;
4) **Franciscus,** tweelingbroeder.

IX-bis. — **ANDREAS VAN LUL,** ° Moerbeke 23 oktober 1737, † ibid. 21 Vendémiaire XIII; was × : 1) Moerbeke 15 april 1766 met *Joanna Spitaels,* van wie geb. te Moerbeke :

1) **Maria Theresia,** ° 21 januari 1767;
2) **Petrus,** ° 9 januari 1769, † Moerbeke 8 april 1795, was × *Barbara Mahaudens* uit Galmaarden, van wie ° Moerbeke :
   a) *Carolus,* ° 21 februari 1793;
3) **Joannes,** ° 6 mei 1770.

Na de dood van zijn vrouw (Moerbeke 9-10-1778) hertrouwde hij te Tollembeek op 23 september 1779 met *Josina van den Bril,* weduwe uit een eerste huwelijk.

VORST-BR. **Albert van Lul.**

LIJST DER HEERLIJKHEDEN VAN HET LAND VAN AALST

ETIKHOVE

vormde vroeger met Kerkem één heerlijkheid, ze hadden dienvolgens eenzelfde denombrement

FILIATIE
Leenhof van Marke en Ronne

VERHEF
Vol verhef

LIGGING
Etikhove (zo ver het ging)

LENEN
er waren 22 lenen waarvan 10 aan een vol verhef, 3 aan een vol verhef of de beste vrome, 5 aan een verhef van de beste vrome en 4 aan een verhef van elk een paar sporen.
Deze lenen waren gelegen : te
Etikhove, groot 2 dw 30 r. met een erfelijke rente en een landschoof, waaronder de heerlijkheid van Drappendries
Maarke, groot 11 dw. 64 r.
Melden, zijnde een hofstede zonder verder detail
Nukerke, groot 3 dw. land, met een erfelijke rente in haver, hoenderen en penningen, genaamd de rente van cesselonten en een landschoof.

JUSTITIERECHTEN
bezat de uitoefening van de drie justitiegraden met boeten van 4 pond en de behandeling van alle criminele en civiele gevallen, verbanning en confiscatie van ter dood veroordeelden.
De verbanning uit Etikhove en Marke en Ronne, voor de duur van 50 jaar, moest uitgeroepen worden in de kerk op een zondag, hij mocht herroepen worden als de partijen voldaan waren.

TOL

VONT

BASTAARDGOED

INKOMMELINGEN

BESTE HOOFD

PRATRIJZERIJ
iemand daarvoor veroordeeld verbeurde zijn gerief en werd beboet met 3 pond.

COLLATIE
van de kosterij van Etikhove.

AUDITIE
van kerk- en armenrekeningen.

LEENHOF
bestond uit 22 mannen die alle jaren een doorgaande waarheid hielden, alsook een maartkeur voor de lenen.
De mannen hadden kennis van de twisten, feiten en klachten betreffende de leenzaken welke berecht werden samen met de baljuw, zowel criminele als civiele gevallen. De mannen haalden hoofd aan de mannen van Marke en Ronne. Bij gebrek aan verhef binnen de 40 dagen legden ze boeten van 10 pond.

SCHEPENBANK
bestond uit 7 schepenen (1708) die kennis hadden van alle erven voor erven en onterven, afwinning en uitwinning, klachten, panden en sterfhuizen.
Ze hielden een maartkeur voor de erven en schouwden straten, waterlopen en kwade stopselen waarop de baljuw boeten legde ten voordele van de Heer.
De schepenen hielden 3 gouwgedingen met de baljuw, waarop iedereen die bij de schepenen ingeërfd was moest aanwezig zijn op de boete van 3 sch. Ze hadden kennis van de twisten, feiten en klachten betreffende de erven die berecht werden met de baljuw, criminele zowel als civiele gevallen.
Bij het wederzeggen van een vonnis van de schepenen verbeurde men een boete van 37 pond te betalen aan de baljuw.
De schepenen haalden hoofd aan de mannen en schepenen van Marke en Ronne.
Op het grondgebied van Etikhove waren er 3 vierscharen :
— deze van de Heer van Antoing die hoofd haalden aan de schepenen te Ronse
— deze van Rokegem die hoofd haalden te Bergen
— deze van Ladeuze die eveneens hoofd haalden te Bergen.

BALJUW
werd aangesteld door de leenhouder en mocht een stedehouder stellen. Hij maande de mannen en de schepenen van Etikhove.

PRATER
werd beëdigd voor de schepenen en was bevoegd in het doen van klachten, schutten, panden en het doen van kerkgeboden.

VURSTER
werd beëdigd voor de mannen en vangt lieden en goederen, pand, arresteert en schut. Hij geeft de criminele gevallen waar hij kennis van heeft over aan de baljuw alsook de civiele gevallen.

BRONNEN
G.F. 11 (1708)

FIENNES

FILIATIE
Leenhof van de grote toren van Zottegem

LIGGING
Etikhove

JUSTITIERECHTEN
bezat de uitoefening van de drie justitiegraden.

JACHTRECHT - VISRECHT - VOGELVANGST

BRONNEN
G.A. 1531.84r (1698) - 1532.71v (1711)

FIENNES

FILIATIE
Leenhof van Zottegem

LIGGING
Roborst, op Bruggenhoek

FONCIER

LENEN

JUSTITIERECHTEN

HEERLIJKE RENTEN
bedroegen 11 sch. 1 den., 3 rasieren tarwe, 2 quartrons haver, 12 capoenen en 5 hennen.

SCHEPENBANK
bestond uit 7 schepenen.

BALJUW

MEIER

BRONNEN
G.Zo. 525 (1692) - 548 (1655) - 549 (1734)

FRANSBEKE

LIGGING
Opbrakel

BRONNEN
G.A. 1539.194v (1782)

GAVERE

In de loop van de 15e eeuw kwam de heerlijkheid in het bezit van het geslacht van de Luxemburg's die ook Zottegem in hun bezit hadden. In 1517 behoogden ze :

1. — de baanderijen van Gavere en Zottegem te verenigen in één leen

2. — aan dit leen de titel van markizaat te verlenen, in leen te houden van het grafelijk hof van Aalst, als een erfelijk en ondeelbaar leen.

Aan dit verzoek werd blijkbaar geen gunstig gevolg gegeven, doch kort daarop werd de baanderij Gavere verheven tot graafschap en op 12.10.1540 tot een prinsdom

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst in 5 lenen, namelijk : Het kasteel, het land en de heerlijkheid van Gavere, de justitie over het land van Gavere, het ambt van erfachtig botelgier van Vlaanderen, de vrije maalderij te wind en te water samen met de visserij in de Schelde, ook te Welden, van Cnapenaarde tot Welden. De molenboete beliep 3 pond per zak en verbeuring van het graan. Het molenrecht begreep ook het recht molens op te richten in gans het land van Gavere voor graan en olie, waarin alle onderzaten hun graan moesten laten malen; de vijver en de woestijn op de moer

VERHEF

Vijf volle verheffen

LIGGING

De baanderij van Gavere strekte zich uit over de dorpen :

1. — Baaigem
2. — Dikkelvenne
3. — Gavere
4. — Hermelgem
5. — Meilegem
6. — Nederzwalm
7. — Paulatem
8. — Semmerzake
9. — St Maria-Latem
10. — Vurste
11. — Wassene (nu deel van Vurste)

FONCIER

besloeg 141 b. 3 dw. 70 r. bestaande uit kasteel, wallen, nederhof, tuinen, landen, weiden, bossen, vijvers en water.

HALFWINNING

besloeg 5 b. 2 dw. 40 r.

LENEN

in 1460 waren er 106 lenen met 62 achterlenen, in 1473 165 lenen met 36 achterlenen.

Al deze lenen kunnen we als volgt groeperen en waren gelegen te :

Aaigem, samen 2 b. 1 dw. 26 r.

Asper, samen 7 b. 1 dw. 21 r., waaronder

1. — de heerlijkheid ter Hoe bestaande uit 5 b. 1 dw. 21 r. hof, bos en water

2. — een erfelijke rente van 48 p. op de heerlijkheid ter Hoe

Auwegem, samen 19 b. 2 dw. 11 r. waaronder :

1. — de heerlijkheid van Auwegem
2. — de heerlijkheid van Walle
3. — een rente van 2 pond.

Baaigem, samen 4 b. 60 r.; twee van deze lenen gaven een verhef van elk een paar handschoenen of 5 gr.; een ander gaf een verhef van een pot wijn of 5 gr.; onder deze lenen had men :

1. — een achterleen als halfwinning, de heer van Gavere gaf er de 1/2 van het zaaizaad en een dorser, daarvoor had hij dan de 1/2 van de wan
2. — twee vijvers
3. — de heerlijkheid van Lilaar.

Beerlegem, groot 3 b.

Denderhoutem, samen groot 12 dw.

Dentergem, samen groot 6 b,

Dikkelvenne, samen groot 26 b. 3 dw. 21 r. waaronder men had :

1. — de meierij van Boekhoute
2. — de rente van der Biest
3. — de meierij van Vrekkem-Baaigem.

Dikkele, de heerlijkheid van Bandriesse.

Eine, een leen zijnde de heerlijkheid van Heerlegem, groot 10 b. 16 r.

Eke, samen groot 8 b. 1 dw. 13 r.

Elene, de heerlijkheid van Elene.

Erwetegem, samen 7 dw.

Gavere, samen groot 10 b. 3 dw. 87 r.

Grimminge, een leen aan dubbel verhef, zijnde het Gaverbos of steenhuisbos, groot 21 b.

Hermelgem, samen groot 8 b. 52 r. waaronder de heerlijkheid Hermelgem en de veerpont van Hermelgem.

Iddergem, een leen groot 2 dw.

Lemberge, samen groot 12 b. 33 r.

Machelen, een leen groot 2 b.

Mater, samen groot 5 dw. met 5 dw. halfwinning met renten op landen van 7 halsters rogge, 15 halsters haver, 3 coppen tarwe, 22 capoenen, 7 ganzen, 5 hoenderen en 16 sch. 3 penn. op Kerstavond.

Meilegem, samen groot 9 b. 2 dw. 76 r. waaronder een heerlijke rente op 7 dw. wal nevens de kerk, van hoenderen, capoenen en graan en 4 p. 6 sch. uit laatgronden en een rente;

welke een meier hadden die erfde en onterfde en

waar een wandelkoop en doodkoop geheven werd van de 15e penning.

Mullem, het leen ter Beke, groot 2 b.

Nederzwalm, samen groot 3 b. 1 dw. 22 r.

Oosterzele, de heerlijkheid ter Burgt, groot 50 b.

Paulatem, samen groot 15 b. 3 dw. 66 r. waaronder :

1. — een rente uit laatgronden groot 34 sch. 20 halsters 1/2 moken, 3 1/2 coppen haver en 8 hoenderen. Er was een meier die erfde en onterfde met de laten. De doodkoop en wandelkoop bedroegen er 10 gr. per bunder
2. — een rente genaamd « rente van Inbeke » bedragende 3 mokens rogge, 1 halster haver en 2 hoenderen. Er was een meier die erfde en onterfde en die bevoegd was kerkgeboden te doen
3. — de heerlijkheid ter Heiden.

Petegem-Deinze, samen groot 1 b. 3 dw. 32 r. genaamd hof te Boelare.

Ressegem, in sommige leenboeken treffen we de vermelding aan dat de heerlijkheid van Ressegem in leen gehouden wordt van het leenhof van Gavere. Ressegem was echter een leen dat gehouden werd van het leenhof van Oordegem hetwelk toebehoorde aan de Heren van Gavere.

Sammerzake, samen groot 15 b. 1 dw. 74 r.

St Denijs-Boekel, samen groot 6 b. 3 dw. 1 r.

St Maria-Latem, de praterij van St Maria-Latem.

St Maria-Lierde, 2 lenen zijnde de heerlijkheid van Waasberge.

Velzeke, samen groot 9 dw. 82 r.

Vurste, samen groot 24 b. 3 dw. waaronder men had :

1. — een leen groot 18 r. waar de Heer van Gavere de jaarwaarheid hield voor de dorpen Vurste, Semmerzake en Wassene. Deze plaats was gelegen aan de Vurstelinde en gaf een verhef van een paar handschoenen
2. — een rente die te voldoen was op de zondag na dertiendag te Vurste, de wandelkoop en doodkoop bedroegen er 18 sch. per bunder. Er was een meier die erfde en onterfde voor de vierschaar van Vurste
3. — een rente van 3 sch. uit 3 bunder en uit een tiende te Wassene. Er was een meier die erfde en onterfde. De wandelkoop bedroeg er de 10e penning.

Wassene, samen groot 3 b. 2 dw. 11 r.

Welden, groot 30 r.

Welle, samen groot 2 b. 2 dw. 75 r.

Woubrechtegem, samen groot 2 b. waaronder men had:
— de heerlijkheid van Hollebeke.

Zevergem, samen groot 20 bunder; een van de lenen had het vermogen van lage justitie en was 10 b. groot bestaande uit land en weide.

Zingem, samen 15 b. 1 dw. 33 r.

JUSTITIERECHTEN
bezat de uitoefening van de drie justitiegraden met het recht van confiscatie.

HEERLIJKE RENTEN
bedroegen in totaal 240 p. 13 sch., 743 1/4 capoenen, 73 1/3 broden (6 broden uit een halster koren), 20 1/2 stopen olie, 154 eieren, 3 halsters 3 modekens 1/3 viertel 1/3 mod. gerst, 2 halsters tarwe, 22 mud 6 halsters 2 mod koren, 34 mud 4 halsters haver, 4 paar handschoenen en 2 scharlakens.

HEERLIJKE DIENSTEN
bestonden uit een dag werk met paard en kar of handendienst.

DOODKOOP
bedroeg 4 sch. per bunder.

WANDELKOOP
bedroeg 4 sch. per bunder.

TOL

VONT

BASTAARDGOED
had 8 p. 8 sch. wegens het overlijden van percheval bastaard van Gavere.

STRAGIERSGOED

INKOMMELINGEN

BESTE HOOFD

VRIJE WARANDE VAN KONIJNEN, HAZEN EN PATRIJZEN

COLLATIE
van alle castrale kapellen en alle kosterijen van het land van Gavere.

JAARMARKT
op de maandag vóór St. Jan was er te Gavere een vrije jaarmarkt. Er was ook een dinsdaagse wekelijkse markt waar iedereen zijn waren mocht verkopen.

VOOGDIJRECHTEN
de Heer van Gavere oefende de voogdijrechten uit over de heerlijkheid ten Berge te Munkzwalm, welke toebehoorde aan de St. Baafsabdij van Gent.

OVERZET

voor het overzetten van personen betaalde men 1/2 penning, voor paarden 2 den., voor andere beesten naargelang het beest.

CANNAGE

er was een cannage genaamd « lancerie de lielaar » waar elk man 12 den. betaalde en bij overlijden het beste hoofd (een vrouw betaalde **6** den. en beste hoofd).

LEENHOF

De mannen hadden het berecht en de kennis van alle criminele zaken waar het leven mede gemoeid was, alsook van alle leenzaken.

Ze hadden het vermogen de verbanning uit te spreken voor 50 jaar bij criminele delicten uit de parochie waar het misdrijf gepleegd werd, uit te voeren binnen zonneschijn. Wanneer het een verbanning uit het land van Gavere betrof moest deze uitgevoerd zijn binnen de 3e dag. Bij zulke verbanningen werden de goederen van de gebannen personen verbeurd verklaard. Voor andere gevallen werd een verbanning uitgesproken van 20, 10 en 3 jaar, naargelang de aard van het misdrijf.

De mannen hadden het berecht en de kennis van de boeten van 60 pond, 10 pond en 3 pond. Bij mis vonnis van de mannen hadden de andere mannen de kennis.

SCHEPENBANK

Er waren 2 schepenbanken die elk kennis hadden over de rentelanden :

1. — te Gavere had men het souverain schependom van Gavere die hoofd haalden aan de schepenen van Velzeke
2. — te Baaigem was de 2e schepenbank die hoofd haalde aan de schepenen van Gavere en die oogstkeur hielden met de mannen en de baljuw van Gavere.

Deze schepenbanken hadden het berecht van alle criminele zaken en hadden het vermogen boeten uit te spreken van 10 1/2 pond en 3 pond.

Elk van deze twee schepenbanken hielden gouwgedingen die elk jaar gehouden werden en waarop iedereen moest aanwezig zijn, elk in zijn schependom, op boete van 2 sch.

Bij mis vonnis van een dezer schepenbanken hadden de mannen van Gavere de kennis.

WAARHEID

Elk jaar werd er in elke plaats van het land van Gavere een souveraine doorgaande waarheid gehouden waarop alle mannen moesten aanwezig zijn op boete van 20 sch. De leenmannen hielden er zich bezig met de criminele zaken en de schepenen met de civiele zaken.

BALJUW

Er was een Kapitain-hoogbaljuw bijgestaan door onderbaljuwen. Deze officieren mochten eenmaal per proces heerlijk

delai nemen. Ze mochten ook voor elk delict voorgevallen binnen het land van Gavere, zowel van criminele als van civiele aard bij vonnis van mannen of schepenen, ambtshalve of op verzoek van partijen, dagwaarheden houden. Iedereen bij de zaak betrokken, diende daarop aanwezig te zijn. Ze mochten ook de verbanningen uitspreken of intrekken. Deze officieren hadden het recht om maten en gewichten na te zien en hielden ook tweemaal per jaar het nazicht van de wegen, bruggen, planken, banloken en putten.

SERGANT

PRATER

BOSWACHTER

BRONNEN

G.A. 3090.13v (1400) - 1512.41r (1404) - 1517.74r (1460) - 1518.60r (1473) - 1536.61v (1654) - 1531.47r (1698) - 1532.36 (1708) - 1532.71v (1711) - 1536.163v (1748) - 1536.266v (1754)
den. Gavere (1613)
leenverh. Gavere (1656)
G.Ga. 6.2r (1711)
G.F. 6658 (1714)
B.W. 4985 (1460)
Bib. — Le Comte de Laval réintégré dans le chateau et la Seigneurie de Gavere
door : Galesloot
in : extrait du messager des siences historique de Belgique - 1882
— Les Seigneurs de Gavere
de Limburg-Stirum - 1926

GENTBRUGGE

zie Rode.

GERAARDSBERGEN

- was de meierij van het schependom van Geraardsbergen

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

FONCIER

bestond uit :

1. — 9 dw. land op Waaienberg
2. — 5 dw. land buiten de dutspoort.

Deze beide delen werden in 1748 van de meierij gespleten.

LENEN

van de meierij werd een leen gehouden aan een vol verhef, zijnde de ammanie van Geraardsbergen. De amman moest de gevangen genomen personen in het gevang van de meier bren-

gen die ze echter mocht weigeren; in dit geval moest de amman ze op eigen verantwoordelijkheid in de ammanie houden. De meier mocht de gevangenen op eigen verantwoordelijkheid vrij laten.

RECHTEN EN PLICHTEN VAN DE MEIER

Al de goederen van de meier, gelegen binnen Geraardsbergen, waren vrij van alle lasten en aksijnsen. Hij mocht een stedehouder stellen.

De meier erfde en onterfde met de schepenen van Geraardsbergen, welke laatste hij maande.

Hij erfde en onterfde met zijn laten in de meierij van Waaienberg voor 2 sch.

Op 31.7.1752 werd er een ontwerp van reglement opgesteld voor het vergeven van het ambt van erfmeier van Geraardsbergen welke volgende bepalingen inhield:

1. — voor een daging had de meier 3 stuivers plus 12 stuivers per mijl die hij aflegde (gaan en keren)
2. — voor het afnemen van een eed 3 stuivers
3. — voor het manen van de schepenen in criminele zaken 12 stuivers
4. — voor een sommatie 3 stuivers en voor het schrijven daarvan 2 stuivers
   voor de kopie 2 stuivers plus 12 stuivers per mijl (gaan en keren)
5. — voor aanbieding van een executiebevel 9 stuivers
6. — als bij deze aanbieding een helper was 6 stuivers
7. — voor recommandatie van een wetebode 9 stuivers en voor het verlenen van relaas 4 stuivers
8. — als de helpers ergens verblijven voor een of ander opdracht elk 1 gulden 4 stuivers tussen dag en nacht
9. — voor zijn bezoeken 12 stuivers (boven de 12 stuivers per mijl)
10. — voor het leggen van een beslag 9 stuivers
11. — voor het schrijven daarvan 4 stuivers per blad
12. — voor het schrijven van een kerkgebod 3 stuivers per blad
    voor de publikatie daarvan 2 stuivers
    en voor het uithangen van het kerkgebod 2 stuivers
13. — voor het schrijven van conditien 4 stuivers per blad
14. — voor het oproepen van een verkoop 6 stuivers
    voor onterven 8 stuivers
15. — voor het schrijven van berichten volgens uitgesproken dekreet 4 stuivers per blad
16. — bij verkoop van meubelen 5 gulden per dag
17. — bij het vrijwillig verkopen van erven had hij 1/3 van het bedrag dat aan de schepenen betaald werd.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen in totaal 2 rasieren haver, 8 rasieren rogge, 10 sch.

en 8 capoenen te voldoen op Kerstavond en gaande uit laatgronden te Waaienberg.

BRONNEN

G.A. 3090.21r (1400) - 1512.61 (1404) - 1527.24r (1457) - 1520.1.3r (1617) - 1528.4.28v (1683) - 1531 (1700) - 1532.175v (1715) - 1532.175r (1715) - 1533.41r (1717) - 1533.55r (1717) - 1537.42v (1717) - 1533.167v (1717) - 1537.83v (1721) - 1536.161 (1748) - 1536.203v (1751) - 1536.279r (1756) - 1514 (1773)
den. G'bergen (1611)
leenverh. G'bergen (1662 - 1721 - 1748 - 1752 - 1756 - 1758 - 1764)
G.Adr. 180 (1450) - 182 (1752)
B.W. 4977 (1430) - 4980 (1455) - 4982 (1546) - 4983 (1588) - 4984 (1617)

GIJZEGEM

men had er:
— Sandroisen.

GIJZEGEM

was een serveplaats van de graaf van Vlaanderen die gehouden werd in 2 lenen waarvan de hoogheidsrechten behoorden aan de graaf van Vlaanderen, welke hij in 1644 als een derde leen uitgaf, behoudens de gereserveerde gevallen.
Voor het eerste leen had men

FILIATIE
Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF
Vol verhef

LIGGING
Gijzegem

FONCIER
besloeg 25 b. meers, land en bos.

LENEN
besloegen samen ongeveer 50 bunder waarvan 193 dw. 90 r. te Gijzegem en 5 dw. te Mespelare.

JUSTITIERECHTEN
had de confiscatie en de helft van de boeten van 60 pond.

HEERLIJKE RENTEN
bedroegen in totaal 231 sch. 7 penn., 20 capoenen, 73 hoenderen.

HEERLIJKE DIENSTEN
bestonden uit een dag mest te voeren met paard en kar. Deze zonder paard en kar moesten het mest laden.

WANDELKOOP
bedroeg de 10e penning.

DOODKOOP
bedroeg het dubbel van de jaarlijkse rente.

TOL

BASTAARDGOEDEREN

STRAGIERSGOEDEREN

TIENDE

bezat het 1/3 van een tiende van 11 dw. land genaamd kapelrijtiende. Het tweede derde behoorde aan de Brigitten van Dendermonde en het laatste derde aan de pastoor van Gijzegem.

LEENHOF

bestond uit 7 mannen en een baljuw die bevoegd waren in het wijzen van boeten, vangen, arresteren, panden.

SCHEPENBANK

bestond uit 7 schepenen die beide helften van Gijzegem bedienden, ze werden aangesteld door de baljuw en de meiers van de beide delen.

BALJUW

maande het leenhof.

MEIER

maande de schepenbank.

PRATER

was bevoegd in het arresteren, vangen, schutten, panden en dagvaarden.

BRONNEN

G.A. 3090.16v (1400) - 1512.50v (1404) - 1517.17v (1456) - 1518.311r (1473) - 1520.2.10r (1613) - 1520.2.20v (1629) - 1523.1v (1634) - 1526.60 (1645) - 1523.178r (1646) - 1533.122r (1719) - 1533.138r (1720) - 1533.178v (1722) - 1542.15v (1784) - 1514 (1773) - 1542.145 (1786)
den. Gijzegem (1637)
leenverh. Gijzegem (1720)

B.W. 4957 (1430) - 4959 (1430) - 4962 (1456) - 4964 (1458) - 4968 (1555) - 4974 (1613)

GIJZEGEM

tweede helft.

FILIATIE

Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF

Vol verhef

LIGGING

Gijzegem

FONCIER

er was geen bodem van leen, enkel een heerlijke renteboek.

LENEN

in 1404 24 lenen, in 1456 36 lenen, in 1473 55 lenen en 3 achter-

lenen, en in 1786 81 lenen waarvan er 13 gelegen waren te Vlekkem en Zonnegem.
De lenen besloegen samen 40 b. 2 dw. 24 r. waarvan 142 dw. 20 r. te Gijzegem, 17 dw. 54 r. te Vlekkem en 2 dw. 50 r. te Zonnegem. Een der lenen was de heerlijkheid van Sandroisen.

JUSTITIERECHTEN
bezat de confiscatie en de helft van de boeten van 60 pond.

HEERLIJKE RENTEN
bedroegen in totaal 5 p. 8 sch., 14 capoenen en 54 hoenderen.

HEERLIJKE DIENSTEN
bestonden uit een dag meslede met paard en kar en een dag handwerk.

WANDELKOOP
bedroeg de 10e penning of 24 gr. per pond gr.

DOODKOOP
bedroeg het dubbel van de jaarlijkse rente.

TOL

VONT

BASTAARDGOED

JACHTRECHT
bezat de jacht met trompe en weynaart.

VOOGDLIEDEN
de hoofdlieden die hij had waren van het geslacht van Beatrice Nepe waarvan de leenhouder bij hun overlijden de beste hoofdstoel had.

LEENHOF
was bevoegd in criminele zaken, twisten, landzaken, prijzen, kerkgeboden, arresteren, panden, samen met de mannen van de andere helft.

SCHEPENBANK
beide delen hadden slechts één schepenbank die bevoegd was in civiele gevallen.

BALJUW
maande het leenhof.

MEIER
maande de schepenbank.

Personen in Gijzegem gevangen genomen voor criminele zaken moesten aan de officieren van Gijzegem geleverd worden. Nadat deze hen gevonnist hadden leverden ze de gevangenen aan de (over)heer over aan de grenzen van Gijzegem in een paar linnen klederen.

BRONNEN

G.A. 3090.16v (1400) - 1512.50v (1404) - 1517.17v (1456) - 1517.37r (1458) - 1518.299r (1473) - 1520.2.10r (1613) - 1526.40v (1644) - 1530.11v (1687) - 1531.33v (1697) - 1533.122r (1719) - 1533.138r (1720) - 1533.178v (1722) - 1542.15v (1780) - 1514 (1784) - 1542.145 (1786)
leenverh. Gijzegem (1720)
B.W. 4963 (1456) - 4966 (1515) - 4967 (1551)

(Vervolgt.)

DE PINTE. *J. van Twembeke.*

Onze Bibliografie

20) **AALST. — Dr. Oscar Dambre: Justus de Harduwijn.** — De Autotoerist, orgaan van de Vlaamse Automobilistenbond, juli 1962, nr. 1, blz. 681-684, met 4 illustraties.

Schrijver, die vroeger jaren een brochure heeft uitgegeven over het leven en werk van deze priester-dichter (1582-1636) en oud-pastoor van Oudegem en Mespelare, publiceert hier in een viertal bladzijden een algemene kijk over het leven en werk van Justus de Harduwijn. Op initiatief van Guilliam Caudron senior, faktor van de Katharinisten van Aalst, dichtte Justus de Harduwijn de sonettenkrans « De weerlijke liefden tot Rozemond » in 1613 uitgegeven. De dichter zelve was lid van deze kamer van Aalst.

21) **ALGEMEEN. — L. Preneel: Priesters in het Concordatair Bisdom Gent (1802-1823). — De Leiegouw,** Vereniging voor de studie van de lokale geschiedenis, taal en folklore in het Kortrijkse, jg. IV, afl. 1, 1962, blz. 73-101.

« De eigenlijke reorganisatie van het nieuwe bisdom Gent maakt niet het voorwerp van deze bijdrage uit. Deze studie beperkt zich tot het klerusvraagstuk. Van het standpunt van de concordataire bisschop uit, gaan we over welke klerus hij beschikte en wat hem aan medewerkers ontbrak om zijn nieuwe kerk uit te bouwen », aldus de schrijver in zijn historische inleiding. Alhoewel niet bij name vernoemd, slaan de grote lijnen van dit betoog ook op het Land van Aalst.

22) **ALGEMEEN. — Dr. Elisabeth Dhanens: Dendermonde.** — Inventaris van het Kunstpatrimonium van Oostvlaanderen, 255 blz., bijvoegsel van 38 blz. illustraties met 210 afbeeldingen, talrijke plans. Gent, 1961. Prijs 300 fr.

De auteur, provinciale inspectrice, biedt lezend Vlaanderen een bizonder verzorgd en wetenschappelijk werk aan over het kunstpatrimonium van de Schelde- en Denderstad. Het kunstbezit dezer stad wordt er tot in de kleinste details besproken en ontleed. Een prachtig oeuvre, naar inhoud en naar uitgave, dat ook in de komende jaren dankbaar zal gebruikt worden. Voor wat het Land van Aalst betreft, onderlijnen we de volgende gegevens : schilderijen op het stadhuis : E. Van Damme (1853-1935), de Dendervallei nabij Geraardsbergen, blz. 30; A. Willems (1875-1953), Sacristij van de kerk van Michelbeke, blz. 31; in 1526 leverde Gerard Coucke van Herzele het uurwerk op het belfort, blz. 32; volgens de overlevering zouden de relieken van de H.H. Hilduardus en Christiana, patronen der stad, in 846 van Dikkelvenne naar Dendermonde overgebracht zijn, blz. 41; de steen die in 1486-1487 aan de O.L. Vrouwkerk werd gebruikt bij de bouw, is te Moortsele gekocht, blz. 45; het nieuw portaal van 1532-1533 werd gemaakt door Heinric Smet uit Lede, blz. 47; het hoofdaltaar voorontwerpen uit de periode 1625-1627 door Jan du Can uit Aalst, blz. 85; in 1654 leverde Jan van Loo uit Aalst een nieuw orgel, blz. 95; verdwenen gewaden : in

1566 levert Jacob de Crol, borduurder te Aalst, sommige koorkappen van goudlaken, blz. 136; in 1627 levert Martinus van Loo uit Aalst een nieuw orgel in de Begijnhofkerk, blz. 185.

23) **ALGEMEEN. — Dr. Elisabeth Dhanens: Sint Niklaaskerk Gent.** — Inventaris van het Kunstpatrimonium van Oostvlaanderen, 185 blz., bijvoegsel van 24 blz. illustraties met 94 afbeeldingen, enkele plans. Gent, 1960. Prijs 160 fr.

Dit werk, even hoogstaand als het voorgaande, behandelt uitsluitend de St. Niklaaskerk te Gent, die thans zoveel belangstelling geniet voor de te uitvoeren restauratiewerken. In het hoofdstuk Geschiedenis, vermeldt schrijfster o.a. de traditie opgetekend door Marcus van Vaernewyck die verhaalt dat de St. Niklaaskerk zou opgericht zijn met materialen die door de Gentenaren overgebracht werden van de door hen verwoeste stad Lothrijk. Velzeke, Ename en het Land van Aalst worden in dit verband vermeld.

24) **GERAARDSBERGEN. — G. van den Berghe: Het domein van St. Adriaan te Geraardsbergen.** — De Autotoerist, orgaan van de Vlaamse Automobilistenbond, nr. 1, juni 1962, blz. 592-594, met 4 illustraties.

Enkele lijnen geschiedenis van deze beroemde Benediktijnerabdij uit Zuid-Oostvlaanderen. Gedeeltelijk verwoest en verkocht in de jaren van de Franse Revolutie kwam de abdij in privaat bezit. De laatste eigenaar Paul Guillemin heeft het domein en de nog overblijvende gebouwen aan de stad Geraardsbergen afgestaan, die er een kultureel en toeristisch centrum hoopt van te maken. Mochten onze eigene toeristen — en ook de buitenlanders — de ogen vestigen op dit oud fragment verleden uit de vergeten hoek van Oostvlaanderen.

25) **GIJZEGEM. — Oscar de Vylder: Gijzegem.** — De Autotoerist, orgaan van de Vlaamse Automobilistenbond, nr. 2, juli 1962, blz. 733-736, met 6 illustraties.

Algemeen historisch overzicht, dit in verband met het Justus de Harduwijnwandelpad dat loopt over Oudegem, Mespelare en Gijzegem.

26) **MESPELARE. — Oscar de Vylder: Mespelare.** — De Autotoerist, orgaan van de Vlaamse Automobilistenbond, nr. 1, juli 1962, blz. 685-689, met 9 illustraties.

Eertijds behoorde Mespelare bij het Land van Aalst. Hier was in 1607 Justus de Harduwijn pastoor. Bijdrage eveneens in verband met het juist vernoemde wandelpad.

27) **SERSKAMP. — B.S.: Sint Sebastiaan te Serskamp bestaat 250 jaar.** — Het Volk (dagblad), 19 juli 1962, met 1 illustratie.

De Sint Sebastiaansgilde van Serskamp is in 1712 opgericht. Ze is in Oostvlaanderen een der weinige gilden wier octrooi werd afgeleverd door de hoofdgilde van Brussel. Het origineel gilderegister alsook de breuk of kraag bestaan nog.

28) **ST.-MARTENS-LIERDE. — J.D.C.: Goswijn van der Beken, prior van de Karthuize van Champmol, oud-kanunnik van Kortrijk.** — De Leiegouw, Vereniging voor de studie van de lokale geschiedenis, taal en folklore in het Kortrijkse, jg. IV, aflv. 1, 1962, blz. 132-134.

Deze bijdage is een rechtzetting en aanvulling van het artikel: De Krisis in het Kapittel van Kortrijk op het einde van de 14e eeuw door J. de Cuyper, verschenen in Leiegouw, 1960, jg. II blz. 5-52, dit ten gevolge van onze opmerking bij het artikel van C. Wyffels: Een Fragment van de Kortrijkse Stadsrekening van 1376-1377, verschenen in Leiegouw, 1960, jg. II, blz. 157-168. Zie onze Bibliografie Land van Aalst, 1962, nr. 1, blz. 48. Wie vermelde Alardus in de kartuize van St.-Martens-Lierde was, die vraag van de schrijver hopen we bij gelegenheid te kunnen beantwoorden.

GOTTEM a/Leie. **Valère Gaublomme.**

HET LAND VAN AALST

Tweemaandelijks tijdschrift

Voorzitter : Dr H. Vangassen, Steenweg op Denderhoutem, 53, Ninove (tel. (054)316.15).

Beheerder : Albert van Lul, de Nayerlaan, 51, Brussel 19 (tel. (02)44.61.22).

Redaktiesekretaris : E.H. J. de Brouwer, pastorij, Impe (tel. (053)233.61).

Recensiedienst : E.H. V. Gaublomme, pastoor, Gottem (tel. (051)630.80).

Ruildienst : Marcel Cornelis, Dwarsstraat, 21, Denderleeuw.

Prijs van het jaarabonnement voor leden : 120 fr., voor steunende leden : 200 fr. en voor ereleden : 500 fr., te storten op de postrekening « Het Land van Aalst », nr 5869.11. Gewoon losnummer (25 fr.) te bestellen bij de beheerder en te storten op voornoemde postrekening.

INHOUD VAN Nr. 5

1962

G. van Herreweghen — Oude Rechtsgeplogenheden in het Boelaarse 221

C.T. — St.-Genesius-Rode — Heldergem 240

A. van Lul — Oude Geslachten uit het Land van Aalst : Van Lul *(2 ill.)* (vervolg) 241

J. van Twembeke — Lijst der heerlijkheden van het Land van Aalst (vervolg) 258

V. Gaublomme — Onze Bibliografie 271

Mededeling 240

Druk. « De Aankondiger ». Dokter De Moorstraat, 6, Aalst - Tel. 248.18.